

NUOREN ÄIDIN KOKEMUS ISÄN MERKITYKSESTÄ
LAPSEN KASVATUKSESSA

Linda Aalto

NUOREN ÄIDIN KOKEMUS ISÄN MERKITYKSESTÄ LAPSEN KASVATUKSESSA

Linda Aalto

Opinnäytetyö, syksy 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja (AMK)

TIIVISTELMÄ

Aalto, Linda. Nuoren äidin kokemus isän merkityksestä lapsen kasvatuksessa. Helsinki, syksy 2014, 58 s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK).

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata laadullisen tutkimusmenetelmän keinoin nuoren äidin kokemuksia isän merkityksestä lapsen kasvatuksessa ja nuoren isän tarvitsemasta tuesta isyyteen kasvussa. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Helsingin Tyttöjen Talon kanssa Nuoret äidit -toiminnan parissa. Tyttöjen Talo on tytöille ja nuorille naisille tarkoitettu kohtaamispaikka, joka järjestää avointa oleskelua sekä ryhmätoimintaa. Nuoret äidit -toiminnassa on ollut tavoitteena kehittää isien osallisuutta toiminnassa. Opinnäytetyö auttaa tässä kehittämistyössä tuottamalla äidin kautta tietoa siitä, miten isiä voidaan saada mukaan toiminnan pariin ja minkälaista tukea nuoret isät tarvitsevat.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää Tyttöjen talon Nuoret äidit -ryhmän nykyistä tai entistä jäsentä. Kohderyhmänä olivat alle 21-vuotiaat äidit ja myös isät olivat alle 21-vuotiaita. Haastattelut suoritettiin teemahaastatteluina ja analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Tutkimustulosten mukaan nuoret äidit kokivat isän läsnäolon lapsen elämässä tärkeäksi, mutteivät kasvatuksen kannalta välttämättömäksi. Kasvatuksellisesta näkökulmasta isän tärkein anti olivat miehen mallin tuominen ja erilaiset näkökulmat äitiin verrattuna. Lapsen hoidossa äidin rooli oli korostunut ja isien toiminta epävarmempaa. Isäroolin omaksumiseen vaikuttivat edistävästi sitoutuminen parisuhteeseen, yhteinen kokemus lapsen hankinnasta, samankaltaiset arvot, oman isän malli sekä kokemus vastuunotosta. Valmiuden isyyteen koettiin riippuvan siitä, onko isä saanut elää tarpeeksi nuoruuden huoletonta elämää ja missä vaiheessa oli isän nuoruuteen kuuluva psyykinen kehitys.

Tutkimustulosten perusteella tärkeimmät tukijat nuoren isän elämässä olivat parisuhde ja lähipiiri. Nuoret isät eivät hankkineet juurikaan tietoa raskaudesta omatoimisesti, vaan useimmiten tieto tuli äitien kautta. Vertaisryhmä koettiin isille hyödyllisenä tukemaan isyyteen kasvua ja tiedonsaantia. Samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien isien puuttumisen koettiin vaikuttavan negatiivisesti isäroolin omaksumiseen.

Asiasanat: nuoret perheet, vanhemmuus, isyys, vertaistuki

ABSTRACT

Aalto, Linda.

Father's Role in Parenting Experienced by a Young Mother.

58 p., 1 appendices. Language: Finnish. Helsinki, autumn 2014.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Nursing. Degree: Nurse

The purpose of this thesis was to study how teenaged mothers experienced the significance of a father's role in parenting and what kind of support young fathers needed. This thesis was carried out in cooperation with Tyttöjen Talo's peer support group for young mothers. Tyttöjen Talo is a centre for young girls and women between the ages of 12–28. Tyttöjen Talo has been trying to involve the children's fathers in the supportive group activity. The aim was to produce information on how to develop the peer support group for fathers and what kind of support the group could give to a young father.

This thesis had a qualitative research approach. To carry out the research I used theme-centered interview methods. I interviewed four mothers under the age of 21. The interviees were analyzed using content analysis.

According to the results the fathers' role in parenting was experienced as significant but not necessary. In fatherhood the most remarkable feature was seen to give a masculine perspective and different aspects on how to raise the child. The results showed that mothers were mainly responsible for the childcare and father's action in childcare was experienced as uncertain. Absorbing the father role was affected by the relationship with the mother, shared experience of pregnancy, shared values, the example from one's father and a sense of responsibility. The readiness for fatherhood seemed to depend on the father's experience of lived youth.

The most supportive factors in the lives of fathers were the relationship and closest family and friends. Fathers did not actively seek knowledge of pregnancy before birth, instead most of the information came via mothers. A support group could contribute to the growth to fatherhood. The benefits of such group can be explained by fathers not seeking knowledge and because of the unsure role in childcare. Mothers experienced that the lack of peer support affected in a negative way the role of being a responsible father.

Keywords: young families, parenthood, fatherhood, peer support

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 NUORUUDEN JA VANHEMMUUDEN YHTEENSOVITTAMINEN	8
3 ISYYS	12
3.1 Isyys käsitteenä	12
3.2 Isyyden roolit.....	13
3.3 Isä kasvattajana.....	14
3.4 Isyyden tukeminen vertaisryhmissä	17
4 TYTTÖJEN TALO	20
4.1 Tyttöjen Talon toiminta	20
4.2 Nuoret äidit -toiminta.....	20
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	22
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
6.1 Laadullinen tutkimus	23
6.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusympäristö	23
6.3 Aineiston keruu	25
6.4 Aineiston analyysi	27
7 TUTKIMUSTULOKSET	30
7.1 Isän osallistuneisuus lapsen arjessa.....	30
7.2 Isän kasvatuksellinen merkitys	31
7.3 Isäroolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät.....	34
7.4 Isien saama tuki.....	35
7.5 Kehitysehdotuksia Tyttöjen Talolle	37
8 POHDINTA	41
8.1 Tulosten tarkastelua	41
8.2 Tutkimuksen luotettavuus	44

8.3 Tutkimuksen eettisyys	47
8.4 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu	48
8.5 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	49
LÄHTEET.....	53
LIITE: Teemahaastattelurunko.....	57

1 JOHDANTO

Neuvolan vastaanotolla odottava nuori äiti saa ensikosketuksen raskauden todellisuudesta. Äidillä on raskauden tukena terveydenhuollon ammattilaisten lisäksi usein oma lähipiiri ja tukea raskauteen tarjoaa myös kolmannen sektorin palvelut. Jokaisen nuoren äidin taustalla on kuitenkin myös isä, joka mahdollisesti on nuori itsekin. Nuori aikuisuus asettaa isyydelle aivan erilaiset kehityshaasteet kuin vanhempana isäksi tulevalle (Ervasti 2012).

Isyys ja isänä toimiminen ovat olleet tutkimuksissa ja perhekeskeisessä työssä vanhemmuuden piilossa oleva puoli. Suomessa on viime vuosien aikana aloitettu jonkin verran isyyden tukemiseen liittyvää pysyvää toimintaa ja erilaisia projekteja, mutta eniten huomiota näissäkin on kohdistunut vanhemmuuden ja äitiyden tukemiseen. (Halme 2009, 26.) Tutkimusten perusteella isät tarvitsevat nykyistä parempaa huomioon ottamista raskauden eri vaiheissa. Tärkeää on nähdä perheet sekä kokonaisina että yksilöistä muodostuvina. (Paavilainen, Korkiamäki, Porthan & Ijäs 2006, 19.) Mitä aikaisemmin isät otetaan mukaan odotusaikaan, sitä sitoutuneempia miehet ovat isyyteensä (Mykkänen 2010, 34).

Terveydenhuollon eri tahojen keskinäinen yhteistyö ja joustava toiminta esimerkiksi kolmannen sektorin sekä asiakkaan ja potilaan itsensä kanssa on tärkeää tavoiteltaessa väestön terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin parantamista (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta 2001). Terveydenhuollon tulee olla tietoinen nuoria isiä koskevista haasteista, jotta heitä voidaan tukea vanhemmuuteen kasvussa ja ohjata oikeanlaisen tuen pariin. Nuorten isien huomiointi omana ryhmänään edistää pidemmällä tähtäimellä koko nuoren perheen hyvinvointia löytämällä uusia voimavaroja ja ehkäisemällä myöhempiä mahdollisia ongelmia.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla nuorten äitien kokemuksia isän merkityksestä lapsen kasvatuksessa ja nuoren isän tuen tarpeesta isyyteen kasvussa. Opinnäytetyön aihe perustuu kiinnostukseen nuoria ja heidän ajatusmaail-

maansa kohtaan. Tutkimus on toteutettu äidin näkökulmasta, koska koin mielenkiintoisena selvittää, kuinka erilaisessa parisuhdetilanteessa elävät nuoret äidit kokevat isän merkityksen lapsensa elämässä.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Helsingin Tyttöjen Talon kanssa. Kallion kaupunginosassa sijaitseva Tyttöjen Talo järjestää kaikille tytöille ja nuorille naisille avointa oleskelua sekä ryhmätoimintaa. Tyttöjen Talolla on tavoitteena kehittää perhekeskeistä toimintaa ja saada isiä mukaan toimintaan nuorten äitien rinnalle. Toiminnan kehittämiseksi on tärkeää saada tietoa nuorten isien tuen tarpeesta. Tavoitteena on, että opinnäytetyöstä olisi hyötyä isätoiminnan kehittämiseksi. Tutkimus toteutettiin teemahaastattelemalla Tyttöjen Talon Nuoret Äidit -ryhmän jäseniä. Tutkimuksen kohderyhmä rajattiin alle 21-vuotiaisiin nuoriin äiteihin ja isiin.

2 NUORUUDEN JA VANHEMMUUDEN YHTEENSOVITTAMINEN

Nuoruusiällä, joka sijoittuu ikävuosien 12–22 väliin, tarkoitetaan lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoittuvaa psyykkistä kehitysvaihetta. Nuoruusiässä nuori irrottautuu lapsuudesta ja kulkee kohti oman identiteettinsä löytymistä. Nuoruusiän psyykkiseen kasvuun kuuluu samanaikaisesti voimakasta kehittymistä ja ajoittaista psyykkisten toimintojen taantumista. Nuoruutta kuvataan mahdollisuuksien ajaksi, jolloin ihmisen persoonallisuus muuttuu ratkaisevalla ja lopullisella tavalla. (Aalberg & Siimes 2007, 11, 67.) Jälkinuoruuteen, eli ikävuosiin 18–22, kuuluu olennaisena sellaisten valintojen tekeminen, jotka vaikuttavat nuoren tulevaan aikuisuuteen. Pian nuoresta tulee sellainen yhteiskunnan jäsen, jonka on omalta osaltaan kannettava vastuuta. Nuori osaa mahdollisesti hahmottaa tulevat ammatilliset toiveet ja tekee ratkaisun perheen perustamisesta ja vastuun ottamisesta seuraavasta sukupolvesta. (Aalberg & Siimes 2007, 70–71.)

Suomessa teini-ikäisten raskaudet ovat vähentyneet 1990-luvun lamaa seuranneen kasvun jälkeen (Halonen & Apter 2010, 881). Vuonna 1990 15–19-vuotiaiden naisten synnytysten määrä oli noin 12 vuodessa tuhatta vastaavanikäistä kohden kun vuonna 2013 vastaava luku oli 7 synnytystä vuodessa. Vastaavat luvut 20–24-vuotiaiden ryhmässä olivat vuonna 1990 noin 70 synnytystä ja vuonna 2013 noin 50 synnytystä vuodessa vastaavanikäistä kohden. (THL 2013.)

Vanhemmuus on ihmiselle aina uudenlainen elämänmuutos. Muutokseen suhtautumiseen vaikuttaa elämäntilanne ja se, onko vanhemmuus suunniteltua vai ei. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 214.) Perheen perustamisen on katsottu yleensä edellyttävän aikuistumista muilla elämän alueilla. Vanhemmuuden haasteiden on ajateltu sopivan huonosti yhteen nuoruuden kehittymättömyyden ja itsensä etsimisen kanssa. (Niemelä 2005, 171.) Kun nuori tulee vanhemmaksi, on hänen tehtävä suuria konkreettisia valintoja ja pohdittava mistä mahdollisesti tulee luopua ja mitä siirtää tuonemmaksi. Nuoreen vanhemmuuteen liittyy

haasteita niin opiskelun, työn, asumisen kuin toimeentulon kanssa. (Bardy 2002, 40.)

Yksi äitiyteen liittyvistä kulttuurisista normeista ovat ikänormit. Varhainen äitiys määrittyy helposti vääränlaiseksi äitiydeksi, sillä se rikkoo kulttuurisia ikäjärjestyksiä. Nuorten äitien parissa tehty tutkimus osoitti, että varhainen vanhemmuus nähdään henkilökohtaisena prosessina. Sosiaalisen ympäristön vaikutusta kypsytyteen tai valmiuksiin vanhemmaksi ei juurikaan nostettu esiin. Nuoret äidit kokivat nuoruuden myös voimavarana: lapsen kanssa jaksaa paremmin ja ehtii enemmän. Myönteistä on lisäksi luontevan suhteen muodostuminen lapseen ja ymmärrys murrosikäisen lapsen kanssa. (Niemelä 2005, 174, 177.)

Lehti (2013, 2) on väitöskirjassaan tutkinut niitä tekijöitä, jotka ennustavat nuorena vanhemmaksi tulemistä. Tutkimustuloksina kävi ilmi, että nuorten äitien tyttäret tulivat muita todennäköisemmin nuorena äidiksi ja nuorten isien pojat nuorena isäksi. Nuorta äitiyttä ennusti kahden biologisen vanhemman puuttuminen perherakenteesta ja ylivilkkaus. Nuorta isyyttä ennusti heidän matalasti koulutetut äitinsä. Molemmilla sukupuolilla vanhemmaksi tulemisesta nuorena ennusti lapsuuden käytöshäiriöt sekä samanaikaista kiusaajana olemista ja kiusatuksi tulemistä.

Ennen lapsen syntymää tuleva vanhempi voi löytää paljon tietoa vanhemmuudesta ja lapsen kasvatuksesta, mutta pohjimmiltaan vanhemmuus kasvaa omasta lapsuudesta ja niistä tekijöistä, jotka ihmisellä on itseensä ja muihin. Jokaisen oma lapsuusaika tuo mukanaan tekijöitä omaan vanhemmuuteen. Nämä tekijät voivat tulla omasta lapsuudesta sellaisenaan tai ne voivat muokkaantua. Jokainen luo oman vanhemmuuden roolinsa lapsuudesta saamansa kokemuksen perusteella. Vanhemmuus on oma erityinen ja ainutlaatuinen tehtävänsä, mutta se ei ole muusta persoonasta erillinen osasto. (Bardy 2002, 39–41.) Kun vanhemmalla on myönteinen kuva omasta vanhemmuudesta ja lapsi voi hyvin ja kehittyy tasapainoisesti, ei useimmiten ole tarvetta pohtia vanhemmuuden osa-alueita ja lähtökohtia. Pohtiminen voi tulla ajankohtaiseksi, kun isä ja äiti huomaavat vanhemmuuden olevan vaativaa ja ylittävän omat voimavarat ja kyvyt. (Kekkonen 2001, 97.)

Vanhemmuuteen kuuluvia tärkeitä rooleja ovat rakkauden antaja, elämänopettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja ja huoltaja (Rautiainen 2001, 17–23). Äidin ja isän roolin omaksuminen vaatii opettelua ja totuttelua. Jokainen vanhempi saa tehdä omat virheensä ja oppia niistä. (Rautiainen 2001, 18.) Vanhemmuuden rakentaminen lähtee siitä, että äiti ja isä tutustuvat omaan lapseensa ja vastaavat hänen tarpeisiinsa. Vanhempien tulee muistaa jokaisen lapsen olevan erilainen ja ilmaisevan itseään omalla persoonallisella tavallaan. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 216–217.) Vanhemmuudessa on tärkeää läsnäolo ja tavoitettavuus suhteessa lapseen. Näin lapsi vakuuttuu siitä, että on turvassa. Toistuvilla kokemuksilla vanhempien läsnäolosta lapselle rakentuu vähitellen sisäinen turva. Kiireettömässä ja läsnäolevassa ympäristössä lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi. Nämä kokemukset kehittävät lapselle vähitellen kyvyn kuulla itse itseään. (Hellsten 1999, 135–136.)

Varsinkin ensimmäisen lapsen syntymä muuttaa sekä parisuhdetta että perheen muita siteitä. Odotusaikaan ja lapsen syntymään liittyy hämmennystä ja jopa kriisejä. Useimmiten näistä päästään eroon, kun perhe-elämässä alkaa hahmottua uudenlainen käsitys arjesta. (Kauhanen 1998, 29.) Vanhempien toimivalla parisuhteella ja perhedynamiikalla on tutkimusten mukaan myönteisiä vaikutuksia isäksi ja äidiksi tulemiseen (Kaila-Behm 1997, 26). Kun nuori tulee vanhemmaksi, on suhde kumppanin kanssa usein varsin tuore ja vasta alullaan. Parisuhteen vaalimiseen tarvitaan paljon kärsivällisyyttä sekä pettymysten ja turhautumien sietämistä, jotta vaikeuksista pääsee eteenpäin. Tärkeä tuki nuorelle vanhemmalle on lähipiiri. Ystävistä ja sukulaissuhteista muodostuva tukiverkko on omalta osaltaan luomassa kotia, johon lapsi kasvaa. (Bardy 2002, 40–41.)

Nuorten perheiden parissa tehty tutkimus osoitti, että suurimpia kohdattuja haasteita perheellistymisessä olivat parisuhteen hoitaminen, vanhemmuuden ja opiskelun yhdistäminen, lapsenhoidon paljastuminen rankemmaksi kuin oli ajateltu ja heikentynyt taloudellinen tilanne. Siitä huolimatta, että parisuhteen hoitaminen oli koettu haasteeksi, oli parisuhde parantunut nuorten äitien ja isien mielestä lapsen tulon myötä. Työ- ja uramahdollisuuksien heikkeneminen ja yksinäisyys olivat tutkimuksessa vaivanneet enemmän äitejä kuin isiä. Isät olivat kokeneet itsensä useammin ulkopuoliseksi lapsen synnyttyä kuin äidit.

(Paajanen 2005, 53–54, 78.)

Nuoren naisen tullessa raskaaksi, hän voi jo raskauden alkaessa olla tietoinen, että tulee kasvattamaan lapsen yksin. Brobergin ja Tähtisen (2009, 156–158) mukaan yksinhuoltajuudesta on tullut entistä hyväksytympi perhemuoto yksinhuoltajaperheiden määrän lisääntyessä ja perhenormien väljentyminen myötä. Yksinhuoltajuutta ei enää pidetä ensisijaisesti uhkana lapsen kasvulle ja kehitykselle, sillä riskitekijöiden sijaan se voikin avata uudenlaisia mahdollisuuksia. Yksinhuoltajat mieltävät perhetilanteessa hyötyvänsä siitä, että voivat keskittyä lapsiin ja painottaa kasvatusasioissa omaa näkemystään. Yksinhuoltajuudessa suurimmat haasteet ovat taloudelliset tekijät, selviytyminen yksin kahden henkilön tehtävistä ja oman ajan puute. Yhdessä asuvan perheen ulkopuolella asuva toinen biologinen vanhempi helpottaa oleellisesti yksinhuoltajan vastuuta. Jos lapsi ei tapaa etävanhempaansa ollenkaan, voi se vaikuttaa haasteellisesti yksinhuoltajaperheiden arkeen.

Kelhän (2008, 88–89) tutkimuksessa nuoret äidit arvostivat lapsen elämässä mukana ollutta isää ja puolustivat isää, joka ei ollut mukana. Poissaolevia isiä äidit kuvailivat kypsymättömiksi, mutta isiin suhtauduttiin silti ymmärtäen. Äidit eivät välttämättä halunneet puolustella isää, vaan luoda äitiydestään vahvan kuvan. Jos isä ei ota lapsesta vastuuta, on äiti tarpeeksi kypsä huolehtimaan lapsesta ja kantamaan isänkin vastuun. Äitien tukena ja voimavarana vanhemmuudessa oli ydinperheen sijasta tukiverkosto, joka koostui lähisukulaisista. Isän osittainen tai kokonainen läsnäolon puuttuminen näkyi äidin elämässä jaettuna äitiytenä, sillä tukiverkosto jakoi vastuuta lapsen hoidosta.

3 ISYYS

3.1 Isyys käsitteenä

Isyys on käsitteenä monimuotoinen. Lyhyesti määriteltynä isä on ”henkilö, joka ei ole synnyttänyt lasta, mutta jolla on läheinen suhde lapseen”. (Huttunen 2001, 57.) Lapsen odotusaikana tulevan isän minäkuva alkaa muuttua. Miehen tulo isäksi muuttaa minuuden käsitystä ja kasvattaa ihmisenä. Yhtälailla kuin isä luo lapsen, luo myös lapsi isän. Miehen emotionaalinen vanhemmuuteen heittäminen tapahtuu myöhemmin kuin naisella; vasta kun lapsi on syntynyt. (Kauhanen 1998, 28, 25.) Miehen valmiuteen tulla isäksi vaikuttavat taloudellinen asema, parisuhteen pysyvyys ja emotionaalinen ja henkinen kypsyys. (Kaila-Behm 1997, 28).

Isyyskäsite voidaan jakaa neljään eri näkökulmaan: biologiseen, sosiaaliseen, juridiseen ja psykologiseen isyyteen (Huttunen 2001, 11). Vain biologinen isyys voidaan selittää yksiselitteisesti. Biologinen isyys tarkoittaa lapsen ja isän välillä olevaa perinnöllistä suhdetta, jossa lapsi on saanut alkunsa miehen sukusoluista. Biologinen isä on lapsessa läsnä koko hänen elämänsä, vaikka lapsi ei koskaan tapaisikaan isäänsä. (Huttunen 2001, 57–58.) Sosiaalinen isyys tarkoittaa miestä, joka on lapsen elämässä mukana arjessa tarjoten lapselle hoivaa, huolenpitoa ja aikaa sekä ottaa vastuuta lapsesta erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Ulkopuoliset pitävät miestä lapsen isänä, vaikkei näin biologisesti olisikaan. Juridisella isyydellä tarkoitetaan isyyden laillisia oikeuksia ja velvollisuuksia lasta kohtaan. Juridisen isyyden saa joko tunnustamalla isyyden tai avioliiton isyysolettaman tai adoption kautta. Psykologinen isyys pohjautuu isyyden tuomiin tunteisiin ja kiintymykseen. Psykologinen isyys määrittyy isän ja lapsen molemminpuolisesta kiintymyksestä sekä hoivan, suojelun ja tukemisen halusta. Joskus isyydessä täytyvät kaikki nämä neljä isyyden käsitettä. Adoptio- ja uusioperheiden isällä ei täyty biologinen isyys, mutta monesti isä pitää tilanteessa isyyttä arvossa ja saavuttaa sosiaalisen ja psykologisen isyyden. (Huttunen 2001, 60, 62, 64, 68.)

3.2 Isyyden roolit

Miehen perustana omalle isyydelleen ovat hänen kokemuksensa omasta isästä. Isyyden rakentumiseen vaikuttavat onnellinen lapsuus ja lämmin suhde omaan isään. Tilanteissa, joissa omaa isää ei ole tai hän on fyysisesti tai henkisesti poissaoleva, voi miehellä olla muita lähipiiristä tulevia samaistumisenkohteita omaan isyyteensä. (Kauhanen 1998, 19.) Erojen myötä tulleet uudet isyyden ilmenemismuodot, kuten etä-isä ja uusio-isä, voivat olla antoisia uudella tavalla. Lapsesta erillään asuva isä voi osoittaa vahvempaa isyyteen sitoutumista kuin perheessä asuva työkiireinen isä. Uusperheen isä voi luoda puolisonsa lapsiin sellaisen mieskontaktin, jota lapset ovat jo kauan tarvinneet. (Huttunen 2001, 50.) Isän roolin vaikutuksesta lapsen sukupuolisen identiteetin sekä minuuden kehittymiselle ei voida kiistellä. Isän merkitys voidaan nähdä perheenjäsenenä, joka esimerkeillään tukee lapsen vahvuuksia ja itseluottamusta. (Kauhanen 1998, 12.)

Isyystutkijat ovat nostaneet esiin erityyppisiä isähahmoja tutkimuksissaan. Huttunen (2001, 81–87) jaottelee isyyden rooleja sen mukaan, kuinka tärkeänä mies pitää isänä olemista elämässään ja paljonko hän antaa aikaa lapsilleen. Hän jakaa roolit neljään erilaiseen kategoriaan: aktiiviset ja sitoutuneet isät, aktiiviset ja heikosti sitoutuneet isät, passiiviset ja sitoutuneet isät sekä passiiviset ja heikosti sitoutuneet isät. Jokaisella neljällä kategoriolla on omat isyyden alatyypinsä. Käytän tätä Huttusen määritelmää opinnäytetyön tutkimustuloksia tarkastellessani.

Aktiiviset ja sitoutuneet perheenpää-isät kokevat isyyden arvokkaaksi ja ovat aidosti kiinnostuneita kehittämään itseään isänä. He osallistuvat aktiivisesti lapsen hoitoon. Tätä hyvin ihanteellista isyyden muotoa on toteutettu eri aikakausina ja eri kulttuureissa poikkeavilla tavoilla. Perheenpää-isiä voidaan nykyaikaisesti kutsua myös osallistuviksi ja hoitaviksi isiksi. Entisenkaltainen pomottaminen on jäänyt vähemmälle ja isän ja äidin roolit ovat tasa-arvoiset. Aktiiviset, mutta heikosti sitoutuneet isät ovat lapsen hoidossa mukana ja viettävät aikaa lapsen kanssa, mutta eivät pidä isyyttä ensimmäisenä prioriteettina elämässään. Tällaista isää kuvastaa Huttusen mukaan leikkivä, äitiä auttava ja rutiini-isä.

Näillä isillä sisäinen sitoutuminen isyyteen on vähäistä tai epävakaa tai isyyden prosessointi on vielä kesken. (Huttunen 2001, 82–85.)

Passiiviset ja sitoutuneet isät eivät kykene antamaan lapselle niin paljon aikaa kuin haluisivat. Usein tällaiset isät ovat työnsä puolesta kiireisiä ja siksi kokevat ristiriitaa osallistuvuudesta lapsen hoitoon. Tällaista isää kuvastaa nimitys kiireinen isä, ahdistunut isä ja kaipaava isä. Passiiviset ja heikosti sitoutuneet isät kokevat isyyden ahdistavana eivätkä ole valmiita luopumaan vastuunvapaudestaan ennen isyyttä. Nämä isät ovat mahdollisesti tulleet isiksi tahtomattaan tai yllätyksenä eikä ajatus isyydestä ole kypsynyt tarpeeksi. Tällainen isä on kypsymätön isä, poissaoleva isä ja väistytävä isä. (Huttunen 2001, 83, 88, 90.)

Tutkittaessa suomalaisia isiä on havaittavissa kahdenlaista kehityssuuntaa: oheneva ja vahvistuva isyys. Oheneva isyys tarkoittaa ajattelutapaa, jossa isyys on kaventunut pelkästään biologiseksi isyydeksi ja samalla hyväksytään hyvin ohut juridinen isä–lapsi-suhde, jonka ei tarvitse kasvaa psykologiseksi isyydeksi. Tällaisessa tapauksessa isä saattaa elää lapsestaan erillään tai on kykenemätön ottamaan aikuisen roolia. Vahvistuva isyys on ajattelutapa, jossa miehen laaja sitoutuminen isyyteensä näkyy hänen arvoissaan, arkitoiminnassaan ja ajankäytössään. Vahvistuva isyys näkyy isän toiminnassa vastuullisuutena, hoidamisena ja jaettuna vanhemmuutena. (Huttunen 2001, 151; Paavilainen 2003, 16.)

3.3 Isä kasvattajana

Isän ja lapsen yhdessäolon edellytyksenä on isän emotionaalinen sitoutuminen ja kiintymys lapseen. Isän ja lapsen välinen moniulotteinen suhde ilmenee yhdessäolon määränä ja yhteisestä toiminnasta nauttimisena, mahdollisuudesta vastata lapsen tarpeisiin ja erilaisina tunnetiloina. Toimivalla isä–lapsi-suhteella pystytään takaamaan lapselle terve kognitiivinen, fyysinen, motorinen ja sosio-emotionaalinen kehitys. (Halme 2009, 29.) Isän ja lapsen yhdessäolo edistää tutkimusten mukaan lapsen hyvinvointia ja kehitystä, tyytyväisyyttä parisuhteessa ja isän tyytyväisyyttä itseensä vanhempana. Tutkimukset osoittavat myös,

että puolisoiden ollessa tyytyväisiä parisuhteeseensa isät osallistuvat aktiivisesti lapsen hoitoon ja ovat sitoutuneita isyyteensä. Lapsen emotionaalista ja kognitiivista kehitystä pystytään tukemaan, kun isän ja lapsen suhteen toimimattomuuteen puututaan varhaisessa vaiheessa. Stressiä aiheuttavien tekijöiden tunnistaminen on eräs keino tukea vanhemmuutta. (Halme 2009, 25, 27, 37.)

Huttunen ja Hämäläinen ovat todenneet isän merkityksestä lapsen kehitykselle ainakin kolme erilaista näkemystä. Ensimmäinen on isän *toisarvoinen merkitys*. Tällöin merkitys lapsen kehitykselle ei ole suuri geenien luovuttamisen jälkeen. Äiti on luonnollinen vanhempi ja isä vain huoltaja. Lapsi mukautuu nopeasti isätömyyteen ja äiti tai muut läheiset voivat helposti kompensoida isän puuttumisen. Toinen näkökulma on *isän korvaamaton merkitys*. Korvaamaton merkitys liittyy sekä äiti–lapsi-suhteen terveeseen kehittymiseen että lapsen persoonallisuuden kehitykseen. Vanhemmuus jakautuu selvästi isyyteen ja äitiyteen, joita ei voi muunnella tai korvata. *Isän merkitys muotoutuu äidin kautta* tarkoittaa isän toimimista äidin avustajana ja miehen mallina olemista. Isä osallistuu aktiivisesti perheen toimintoihin ja lasten kanssa leikkimiseen. (Kauhanen 1998, 23.)

Yhteinen toiminta lapsen kanssa tarkoittaa isän ja lapsen fyysistä yhdessä tekemistä ja kasvattajana toimimista. Fyysiseen yhdessäoloon ja vuorovaikutukseen kuuluvat toiminnot kuten leikki, lukeminen, ruokailu, pukeutuminen, kodinhoitoaskareet, kauppa-asiat, ulkoilu ja yhdessä harrastaminen. Isän kasvattajan tehtäviin kuuluu rajojen asettaminen, läheisyyden osoittaminen lapselle, keskustelu lapsen kanssa sekä lapsen ohjaajana ja opettajana toimiminen (Halme 2009, 32.) Pohjimmiltaan isyys ja äitiys ovat lähellä toisiaan. Vauvan kannalta äidiksi kelpaa myös mies, sillä mies pystyy tekemään kaikki samat asiat kuin äiti lukuunottamatta synnyttämistä ja imettämistä. Lapsen eri kehitysvaiheissa sekä isällä että äidillä on omat tärkeät tehtävänsä, mutta kumpikaan ei sulje toista pois. (Kauhanen 1998, 24.)

Isän ja lapsen välinen yhdessäolo on erilaista verrattuna äidin ja lapsen väliin yhdessäolon tapoihin. Isille on tyypillistä fyysinen yhdessäolo ja konkreettinen leikki. Näiden kautta lasta kannustetaan oppimaan, kokeilemaan rajojaan

ja ottamaan riskejä. Tutkimusten perusteella isät käyttävät leikkikaluja ja välineitä vaihtelevammin ja epätyypillisemmin sekä johtavat leikkiä enemmän kuin äidit. (Halme 2009, 30.) Lapsen ollessa tolaltaan äiti rauhoittaa ja lohduttaa häntä. Vastaavasti isä enemmänkin auttaa lasta voittamaan esteitä neuvomalla, rohkaisemalla ja antamalla kiitosta. (Sinkkonen 2011, 121.) Isien osallistuminen lapsen hoitoon ja kasvatukseen on lisääntynyt, mutta siitä huolimatta isät käyttävät äiteihin verrattuna fyysisesti vähemmän aikaa lapsen kanssa. (Halme 2009, 30).

Isyyden syvintä olemusta on tutkittu vertaamalla isän kanssa kasvaneita lapsia ja "isättömiä" lapsia. Tulokset eivät ole yksiselitteisiä muun muassa siksi, että ydinperheen isä saattaa olla psyykkisesti etäinen tai suhde lapseen voi muuten olla huono. Sen sijaan ilman isää kasvaneella voi olla ympärillä tukeaan monipuolisia kasvattajia. (Sinkkonen 2011, 115.) Blanchard ja Biller pystyivät tutkimuksensa perusteella toteamaan, että isättömät nelivuotiaat poikalapset selvisivät kognitiivisesti muita lapsia heikommin. Huolehtivaisen isän kanssa vietetty aika oli suoraan verrannollinen lapsen älylliseen kehitykseen ja ongelmanratkaisukykyyn. (Sinkkonen 2011, 122.) Isän aktiivinen rooli lapsen kasvatuksessa vaikuttaa myönteisesti lapsen myöhempään elämään vähentämällä tyttöjen psykologisia pulmia ja poikien käyttäytymishäiriöitä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 17).

Äidin näkemys isän roolista ja merkityksestä on tärkeää isän ja lapsen välisen hyvän suhteen kannalta (Sinkkonen 2003, 265). Aiempien vuosikymmenien tutkijat ovat arvelleet, että isän läsnäololla olisi vaikutusta poikalapsen maskuliinisuuden häiriöttömälle kehitykselle. On kuitenkin todettu, että pojan miehisyyden juuret ovat äidin esittämässä mielikuvissa, äidin kokemuksissa omasta isästään ja muista miehistä sekä siinä, miten hän arvostaa poikansa maskuliinisuutta. (Sinkkonen 2011, 117–118.)

Huttunen (2001, 41–42) kertoo kohdanneensa väitöskirjautisen, jonka tutkimuksen aineiston perusteella isän nuori ikä oli osoittautunut riskitekijäksi lapsen suotuisalle kehitykselle. Huttunen toteaa, ettei voi täysin yhtyä väitöskirjan väitteeseen siitä huolimatta, että kyseinen väitöskirja oli tukenut Huttusen omia ha-

vainoja ja ajatusta, että miehillä suotuisa vanhemmaksi tuleminen ikä on korkeampi kuin naisilla. Sen sijaan, että isän nuori ikä olisi suorastaan riskitekijä lapsen kehitykselle, voi miehen omalle isyyskehitykselle nuoresta iästä olla haittaa. Jos mies vielä etsii omaa aikuista minäänsä, jääkö hänellä voimavaroja keskittyä pieneen lapseen ja isänä olemiseen?

3.4 Isyyden tukeminen vertaisryhmissä

Vanhemmaksi kasvuun ja uuteen elämäntilanteeseen liittyy stressiä, johon tarvitaan sosiaalista tukea ja isän omia selviytymiskeinoja. Sosiaalisen tuen lähteet eroavat naisilla ja miehillä. Yleisesti ottaen naiset kokevat enemmän stressiä ja hakevat ja saavat enemmän sosiaalista tukea kuin miehet. Kun lapsi on pieni, on sosiaalinen tuki tärkeämpää isille kuin äidille. (Kaila-Behm 1997, 27.)

Isät ovat itse kuvailleet isyydessä vaikeinta olevan työn ja perheen yhteensovittamisen ajanhallinnallisesti ja erilaiset kasvatuskysymykset. Vaikeimpia kasvatuksellisia kysymyksiä ovat ne, miten kasvattaa ja opettaa lasta sekä jaksako aina olla mahdollisimman hyvä esimerkki lapselle. Isät ovat kokeneet myös pelkoa siitä, että tekee jotakin kasvatuksessa väärin. Lisäksi isät ovat nähneet isyydessä ongelmia siinä, miten lasta hoidetaan, osaako tunnistaa ja huomioida lapsen tarpeet riittävän hyvin ja kuinka löytää pienen vauvan päivärytmi. Erityisesti nuorten isien ongelmia ovat olleet kasvatuskysymykset ja lapsen hoitaminen. (Paajanen 2006, 61.)

Yksi vanhemmille tarjotuista tukimuodoista on vertaistuki. Vertaistuki tarkoittaa samassa elämäntilanteessa olevan vanhemman antamaa sosiaalista tukea. Sosiaalinen tuki tarjoaa emotionaalista, tiedollista ja arviointia sisältävää tukea sekä käytännöllistä apua. Sekä kotimaisten että ulkomaisten tutkimusten mukaan vertaistuesta on suurta hyötyä perheiden tukemisessa. Vertaistuki on tärkeää ammattilaiselta saadun tiedon lisäksi. Ennen ja jälkeen lapsen syntymän voi ryhmämuotoinen vertaistuki olla tuloksellisempaa kuin yksilötuki. Vertaistuki tarjoaa vanhemmille käyttökelpoista tietoa, jonka avulla pystyy saamaan uusia näkökulmia, jäsentämään uutta elämäntilannetta ja helpottamaan käytännön

pulmien ratkaisemista. Ryhmä tarjoaa mahdollisuuden uusiin sosiaalisiin kontakteihin ja sosiaaliseen verkostoon. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 113.)

Pelkästään isille on tarjolla omia vertaistukiryhmiä. Isäryhmät ja isä–vauva-ryhmät pyrkivät vahvistamaan isyyteen liittyviä voimavaroja sekä isien uskosta ja luottamusta omaan selviämiseensä ja osaamiseensa. Kaikki isät eivät halua osallistua ryhmätoimintaan, mutta olennaista on mahdollisuus osallistua omaan ryhmään ilman äitejä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 117.)

Isä–vauva-ryhmissä keskeinen teema ovat vauvanhoitoon liittyvät käytännön ongelmat. Miesten on aluksi helpointa puhua konkreettisista asioista kuten vaippamerkkien paremmuudesta ja vauvan nukkumisrytmistä. Teemojen syventämisen käsittelyä voidaan edesauttaa esimerkiksi harjoituksilla, jossa tarkkailaan vauvan toimintaa ja esitellään mitä vauvat ovat siihen mennessä oppineet. Myös synnytykseen liittyvät kokemukset puhuttavat alussa. Ryhmässä isälle tulee tarjota mahdollisuus puhua omista kokemuksista sillä näin isät kokevat tulevansa kuulleiksi. Tärkeää on kiinnittää myös huomiota vauvaan, jotta isä oppii herkistymään vauvan ilmaisuille ja tarpeille. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001, 40–41.)

Miesten ajatellaan olevan huonoja puhumaan omista henkilökohtaisista kokemuksistaan ja tuntemuksistaan. On todettu, että miehet pystyvät avautumaan aroista aiheista ryhmässä, kunhan ryhmätilanne on turvallinen. Avoin vuorovaikutus on merkittävä tekijä siinä, että ryhmässä uskalletaan esittää kysymyksiä ja ilmaista huoliaan. Turvallisuutta lisätään tunteella siitä, että voi hallita omaa olemistaan ryhmässä. On tärkeää saada tarpeeksi tietoa ryhmästä, jotta asiat ovat ennustettavampia ja niihin voi etukäteen valmistautua. Ryhmän jäsenten on tiedettävä, ettei ryhmässä pakoteta mihinkään ja että he ovat vapaita osallistumaan. (Säävälä ym. 2001, 24, 28.)

Yhteenkuuluvuus on tärkeää ryhmätilanteen onnistumisen ja hyödyn kannalta. Jäsenien yhteenkuuluvuutta lisää mahdollisuus oppia tuntemaan toisensa ja samankaltaisuuden näkeminen ryhmän muissa jäsenissä. Miehillä on tyypillistä halu selvitä erilaisista tehtävistä ilman apua, koska apua pyytämällä mies voi

kokea joutuvansa hierarkiassa toisen alapuolelle. Miesryhmiin muodostuvaa hierarkiaa voi ryhmän ohjaaja käyttää hyödyksi siten, että ohjaaja innostaa keskusteluun erityisesti vanhimpia ja aikuistuneimpia miehiä. He ovat yleensä valmiimpia puhumaan isyydestä ja näin heidän aukrotiteettinsä aktivoi nuorempia ja epävarmempia miehiä keskusteluun. Isyys on uusi vaativa rooli miehen elämässä, ja jokainen tarvitsee toista kehittyäkseen siinä. Samankaltaisuuden huomaaminen ryhmän jäsenissä auttaa ryhmään sitoutumisessa. (Säävälä ym. 2001, 28–29, 35.)

Ryhmänohjaajan on varauduttava siihen, että miehet saattavat vaihtaa aihetta esimerkiksi vitseillä ja leimaamalla puheenaiheen epämiehekkääksi. Keskustelu miesryhmässä saattaa ajelehtia aiheesta toiseen, ja ohjaajan on muistettava palauttaa keskustelu takaisin aihepiiriin. Hankaluus on siinä, että isälle uuden auton hankkiminen voi olla isyyskysymys samoin kuin vauvan nukuttaminen. Oleellisempaa on huomioida juttujen kertomisten sijaan se, kuinka paljon mies kertoo omista tuntemuksistaan, kokemuksistaan ja reaktioistaan (Säävälä ym. 2001, 25–26.)

4 TYTTÖJEN TALO

4.1 Tyttöjen Talon toiminta

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Tyttöjen talon kanssa. Helsingin Tyttöjen Talo on tarkoitettu 10–28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille. Tyttöjen Talo on kumppanuustalo, josta vastaa Kalliolan Nuoret ry yhdessä Setlementtiliitto ry:n sekä Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Toiminnan perustehtävänä on tukea tyttöjen ja nuorten naisten kasvua ja identiteetin kehitystä. (Tyttöjen Talo Nuoret äidit -toiminta.) Talo tarjoaa tytöille erilaista avointa ja suljettua ryhmätoimintaa sekä harrastustoimintaa. Talolla saa oleskella avoimesti viihtyisässä ympäristössä esimerkiksi pelejä pelaen ja musiikkia kuunnellen. Jokaisella työllä on mahdollisuus saada myös yksilöllistä tukea. Toimintaa talolla ohjaavat terveys- ja sosiaalialan koulutuksen omaavat ohjaajat. Tämän lisäksi talolla toimii vapaaehtoistyöntekijöitä eli isosiskoja. Toiminta on maksutonta lukuunottamatta harrastusryhmien lukukausimaksuja. (Tyttöjen Talo i.a.)

4.2 Nuoret äidit -toiminta

Nuoret äidit -toiminta on tarkoitettu alle 21-vuotiaille odottaville ja synnyttäneille äideille. Toiminta on Helsingin Sosiaali- ja terveystieteiden rahoittama toimintamuoto, jonka taustalla on RAY:n rahoittama Nuoret äidit -kehittämiprojekti vuosina 2004–2008. Nuoret äidit -toimintaan ohjautuu äitejä sekä itsenäisesti että terveys- ja sosiaalialan viranomaisten kautta. Tavoitteena on kohdennetun ja ennaltaehkäisevän tuen tarjoaminen yhdessä viranomaistahojen kanssa neuvoloiden ja sosiaalitoimen peruspalveluiden rinnalla. Tarkoituksena on vahvistaa nuoren kasvua äitiyteen ja tukea äitiä varhaisessa vuorovaikutuksessa ja terveyden perhemallien muodostumisessa. Toiminnassa on huomioitu nuoren kasvutehtävä sekä aikuiseksi että vanhemmaksi. Vuonna 2013 Nuoret äidit -toimintaan osallistui aktiivisesti 78 äitiä ja 86 lasta. (Tyttöjen talon toimintakerätö 2013.)

Tyttöjen Talo tarjoaa nuorille äideille monipuolista tukea ja toimintaa, joka perustuu nuorten tarpeisiin ja toiveisiin. Ryhmissä nuori tapaa muita samassa elämäntilanteessa olevia. Yhdessä ohjaajan ja muiden nuorten kanssa nuori äiti pystyy keskustelemaan ja pohtimaan muuttuneeseen elämäntilanteeseen liittyviä asioita ja vahvistaa itsensä ja vauvan välistä suhdetta. Nuoret äidit -toiminta on ensisijaisesti tarkoitettu äideille ja heidän lapsilleen, mutta myös puoliso ja muu perhe huomioidaan toiminnassa. (Tyttöjen Talo Nuoret äidit -toiminta.)

Tyttöjen Talolla nuori äiti voi osallistua erilaisiin äideille tarkoitettuihin suljettuihin ryhmiin. Odottavien äitien ryhmä keskittyy nimensä mukaisesti odotusaikaan. Tässä ryhmässä äitien lasketut ajat ovat samoihin aikoihin. Käsiteltävät asiat liittyvät muuttuvaan elämäntilanteeseen. Ryhmässä toteutetaan myös synnytysvalmennus. Kun lapset ovat syntyneet, voi nuori osallistua äitien ja vauvojen ryhmään. Tässä ryhmässä käsitellään vauvaperheissä esiintyviä kysymyksiä. Vauvat ovat mukana ryhmässä ja kokoontumisessa on huomioitu vauvat toiminnallisten hetkien avulla. Erilaisia teemaryhmiä perustetaan nuorten perheiden tarpeiden ja toiveiden mukaan. Ryhmät ovat keskittyneet tietyn asian käsittelyyn, joita ovat esimerkiksi uhmaikä, parisuhde, yksinhuoltajuus tai tulevaisuuden suunnitelmat. (Tyttöjen Talo Nuoret äidit -toiminta.)

Suljettujen ryhmien lisäksi Nuoret äidit -toiminta tarjoaa avointa ryhmätoimintaa. Avoin ryhmä on tarkoitettu kaikille nuorille äideille ja siihen voi osallistua ilman sitoutumista ja ilmoittautumista. Ryhmäkoot vaihtelevat kokoontumiskerrasta riippuen ja mukana ovat äitien lapset. Ryhmä kokoontuu viikon välein kahden tunnin ajan. Ryhmässä nuoret äidit pääsevät vaihtamaan kuulumisia muiden äitien sekä ohjaajien kanssa ja lapset pääsevät leikkimään toistensa kanssa. Ryhmäkokoontumisen päätteeksi pidetään yhteinen laululeikkituokio lasten kanssa. (Tyttöjen Talo Nuoret äidit -toiminta.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kuinka nuori äiti kokee isäroolin merkityksen lapsen kasvatuksessa ja millaista tukea nuori isä tarvitsee isyyteen kasvussa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota Tyttöjen Talo pystyy hyödyntämään isätoiminnan kehittämisessä.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millainen on isän rooli lapsen kasvatuksessa äidin näkökulmasta?
2. Millaista tukea äidin näkemyksen mukaan isä tarvitsee isyyteen kasvussa?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohderyhmä valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tutkija käyttää ihmistä tiedonkeruun menetelmänä sen sijaan, että hankkisi tietoa eri mittausvälineitä käyttäen. Tutkija tekee johtopäätöksiä luottaen omiin havaintoihinsa kohderyhmän kanssa käydyistä keskusteluista. Aineiston hankinnassa käytetään menetelmiä, joiden avulla saadaan tutkittavien oma näkemys tutkittavasta aiheesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää, koska tutkimus pohjautuu tutkittavien ainutlaatuisiin kokemuksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164.) Laadullinen tutkimusmenetelmä sopi parhaiten opinnäytetyöhöni, koska pyrin kuvaamaan omakohtaisten kokemusten perusteella nuorta isyyttä ilmiönä. Menetelmä mahdollisti sellaisen aineiston hankkimisen, jolla saan selvitettyä tutkittavien omakohtaisia kokemuksia ja näkökulmia.

6.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusympäristö

Opinnäytetyö toteutettiin haastattelemalla Tyttöjen talon Nuoret äidit -ryhmätoiminnan jäseniä. Ryhmä on tarkoitettu alle 21-vuotiaille äideille ja päädyin rajaamaan sekä tutkittavien että lasten isien iät tähän ikävuoteen. Valitsin tutkimuksen kohderyhmäksi sellaiset äidit, joiden lapset olivat alle 1-vuotiaita. Lasten varhaisella iällä varmistin, että nuorten isien varhainen tuen tarve on tarkasteltavissa ja että isäsuhde on kuitenkin ruvennut muodostumaan. Tein viisi haastattelua, joista neljä sopi tutkimuksen kohderyhmän rajaukseen.

Tutkimusta toteuttaessani otin huomioon äitien toiveet haastattelupaikaksi. Kaksi haastattelua pidettiin Tyttöjen talolla ja kaksi äitien omissa kodeissa. Tyttöjen talolla tehdyt haastattelut tein kesällä, jolloin talolla ei ollut muuta varsinaista

toimintaa. Molemmat haastattelupaikat olivat äideille tuttuja, mikä loi luotettavan ilmapiirin. Haastattelut toteutettiin kesän ja syksyn 2014 aikana. Haastattelut kestivät puolesta tunnista reiluun tuntiin.

Tutkimukseen osallistuneet neljä äitiä olivat kaikki ensikertaa äidiksi tulleita. Sekä äidit että isät olivat haastatteluhetkellä iältään 18–21-vuotiaita. Heidän lapsensa olivat iältään 2,5–9 kuukauden ikäisiä. Haastateltavista kaksi oli parisuhteessa lapsen isän kanssa ja he myös asuivat yhdessä. Raskauden alkaessa toinen suhde oli kestänyt muutaman kuukauden, toinen muutaman vuoden. Isis-tä toinen oli armeijassa ja toinen kävi töissä. Yksi äideistä ei ollut haastatteluhetkellä parisuhteessa isän kanssa, mutta isä oli säännöllisesti mukana lapsen elämässä. Tämä isä oli kuulunut äidin elämään muutaman vuoden. Yhden haastateltavan lapsen isä oli poistunut äidin elämästä raskausuutisesta kuultuaan eikä ollut halunnut tavata lastaan. Äiti oli tuntenut lapsen isän muutaman kuukauden raskauden alkaessa. Kolme äitiä olivat alkaneet käydä Nuoret äidit -ryhmässä odotusaikana, joista kaksi oli jatkanut säännöllisesti avoimessa ryhmässä. Yksi äideistä oli tullut äiti-toimintaan mukaan lapsen synnyttyä ja kävi avoimen ryhmän tapaamisissa säännöllisesti.

Haastateltavista äideistä yksi kertoi, että raskaus oli tullut varsinaisena yllätyksenä. Muut haastateltavat kuvailivat, ettei lapsen saamista oltu estelty ja että lapsi ”sai tulla jos on tullakseen”. Kaikki äidit olivat olleet raskausuutisesta iloisia, vaikka lapsensaaminen jännitti. Lapsen äidin kanssa parisuhteessa oleva isä reagoi raskauteen selvästi paremmin kuin äidin kanssa epäselvässä tilanteessa oleva isä.

Haastattelujen perusteella merkittävä tekijä valmiuteen ja haluun äidiksi oli lapsenhoitokokemus perheen ja työn kautta, parisuhde, vakituinen työpaikka tai oma asunto. Äidit kertoivat halunneensa ensimmäisen lapsen nuorena. Mainittuja syitä tähän olivat äidin ja lapsen vähäinen ikäero ja että lapsen kanssa jaksaa puuhastella. Vanhemmuuden haasteina äideillä olivat taloudelliset asiat, koulutuksen viivästyminen ja kaveripiiristä etääntyminen. Tukiverkosto oli tärkeässä roolissa nuorten äitien elämässä. Kaikki äidit totesivat saaneensa elää

tarpeeksi nuoruutta. Kukaan äideistä ei kokenut arkea lapsen kanssa liian suureksi haasteeksi.

6.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineiston keruussa käytettiin menetelmänä teemahaastattelua. Laadullisessa tutkimuksessa tavallisimmat menetelmät haastattelun lisäksi ovat kysely, havainnointi ja dokumentteihin perustuva tieto. Teemahaastattelun tarkoituksena on löytää tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimustehtäviin merkityksellisiä vastauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71, 75.) Tällä haastattelumenetelmällä pystytään tutkia haastateltavan kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita. Tarkoituksena on saada haastateltavan oma ääni kuuluviin. Käytettäessä teemahaastattelua aineistonkeruumenetelmänä on kerätty aineisto yleensä runsas. Mitä syvempää dialogia syntyy haastattelun aikana, sitä rikkaampi on kertynyt aineisto. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48, 135.) Valitsin tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, koska tavoitteena oli saada selville tutkittavien omakohtaisia kokemuksia. Teemahaastattelu mahdollisti riittävän avoimen ja syvällisen keskustelun. Aineistonkeruun toteutin yhdessä opinnäytetyöparini kanssa, mutta jatkoin yksin tutkimuksen tekoa parin jättäytyttyä pois.

Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa haastattelun kohdentamista tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47). Puolistrukturoidussa haastattelussa tutkija on etukäteen määrittänyt tutkimuksen viitekehykseen liittyvät teemat ja teemoihin liittyvät tarkentavat kysymykset (Tuomi & Sarajärvi 2008, 75). Kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastateltavat vastaavat kysymyksiin omin sanoin. Haastateltaville ei siis anneta valmiita vastausvaihtoehtoja. Jokaiseen teemaan liittyviä kysymyksiä ei ole sanatarkasti määritelty, vaan sanamuoto ja kysymysten järjestys voivat vaihdella haastatteluiden välillä. Teemahaastattelussa haastattelukertojen määrää ei ole tarkasti määritelty. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.) Ennalta määritellyillä teemoilla pystyin rajaamaan haastattelut vastaamaan tutkimustehtävää. Teemahaastattelujen teemat (liite 1) nousivat tutkimuskysymyksistä ja teoreettisesta viitekehyksestä. Teemoina olivat isyys, isärooli, isä kasvattajana ja isän tuen

tarve. Lisäksi kartoitin äitien taustatietoja, kuten äidin, isän ja lapsen ikiä, äidin parisuhdetilannetta lapsen isään ja lähtökohtia äidin raskaaksitulemiselle.

Teemahaastattelulle on tyypillistä haastatteluiden tallentaminen. Tämä lisää haastattelutilanteen luontevuutta, kun haastattelijan ei tarvitse käyttää kynää ja paperia. Keskustelun katkeamattomuuteen ja luontevuuteen vaikuttaa haastattelijan turha paperien selailu, joten teema-alueet olisi hyvä muistaa ulkoa. Nauhurin olemassaolo unohtuu yleensä nopeasti haastattelun edetessä. Tallennusnauhurin avulla haastattelijalla on aineiston analysointivaiheessa käytössä aineisto, josta tulee tarkasti ilmi haastatteluun sisältyneitä vivahteita, kuten äänenkäyttö, tauot ja johdattelut. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 92.) Haastattelut nauhoitin kännykän äänentallennusohjelmalla. Haastatteluissa käytin apuna tulos-tettua paperia, jossa olivat aiemmin suunnittelemani haastatteluteemat ja apukysymykset. Haastattelun nauhoittaminen ei tuntunut vaikuttavan negatiivisesti haastattelujen kulkuun ja nauhoittaminen unohtui nopeasti.

Haastattelijan rooliin kuuluu ammattimainen käytös. Haastatteliija ei saa luoda itselleen auktoritääristä asemaa, vaan keskustelun tulee olla tasavertaista ja vapautunutta. Hyvän haastattelijan piirteisiin kuuluu taito olla ohjaamatta keskustelua liikaa. Haastattelutilanteessa haastattelijan tulee osoittaa luottamuksellisuutta. Haastatteluissa ei saa tulla ilmi aikaisemmista haastatteluista tulleita käsityksiä eikä haastatteliija saa osoittaa omia mielipiteitä tai hämmästyä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 94, 96–97.) Haastatteluissa oli avoin ja luotettava ilmapiiri ja keskustelu oli vaivatonta. Haastatteluissa pyrin välttämään johdattelua enkä tuonut aiemmista haastatteluista tulleita kokemuksia esiin.

Nuoret äidit -ryhmätoiminnan vastaava ohjaaja auttoi haastateltavien tavoittamisessa. Sain ohjaajalta haastattelusta kiinnostuneiden äitien yhteystiedot ja otin heihin yhteyttä. Puhelimitse tehdyissä yhteydenotoissa kerroin äideille tutkimuksen tarkoituksesta ja haastattelun kulusta. Kerroin nauhoittavani haastattelun ja selitin haastatteluaineiston käytön ja sen hävittämisen tutkimuksessa. Kaikki äidit, joihin otin yhteyttä, olivat edelleen kiinnostuneita tutkimukseen osallistumisesta. Ennen haastattelua kävin uudestaan läpi aiemmin puhelimesta käydyt asiat. Näin varmistin, ettei äideille ollut jäänyt epäselvää tutkimuksen tarkoituk-

sesta ja osallistumisesta. Painotin äideille, että heitä ei tulla tunnistamaan opin-
näytetyöstä haastattelun perusteella.

6.4 Aineiston analyysi

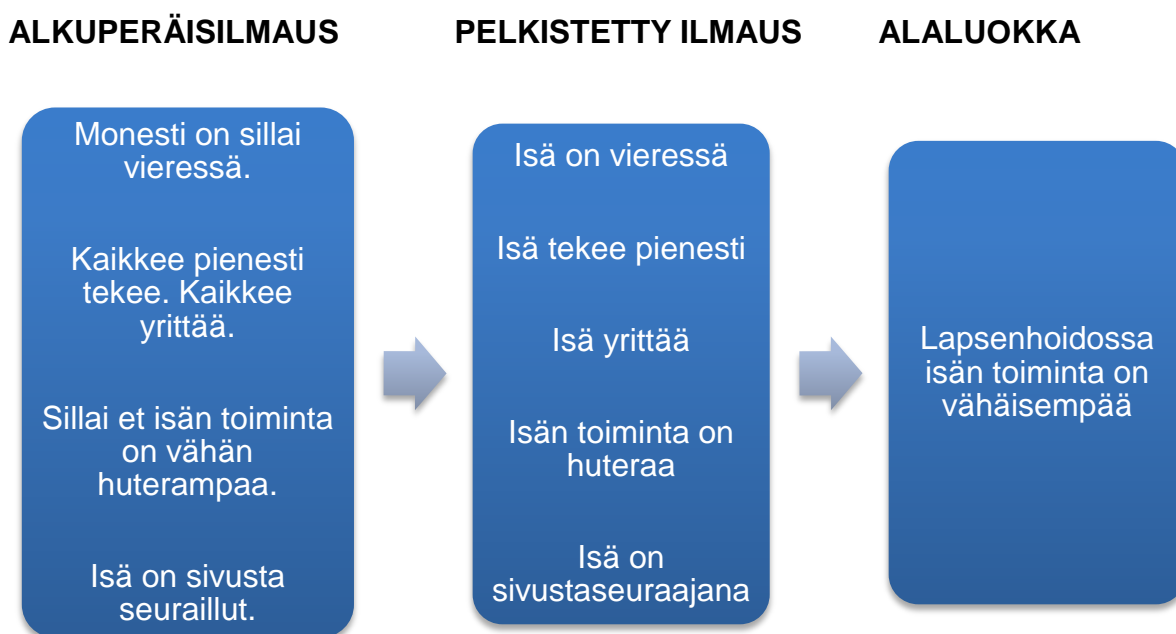
Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voi käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Menetelmällä voidaan analysoida kirjoitettua, kuultua ja nähtyä tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Sisällönanalyysin tarkoituksena on saada kerätty aineisto tiivistettyä niin, että tutkittavaa ilmiötä voidaan kuvailla lyhyesti ja yleistävästi. Lisäksi tarkoituksena on saada tutkittavien ilmiöiden väliset suhteet selkeästi esiin. Sisällönanalyysissä tutkimusaineistosta erotetaan samanlaisuudet ja erilaisuudet. Tekstistä poimitut sanat ja fraasit ryhmitellään merkityksen perusteella samaan luokkaan eli ne merkitsevät samaa asiaa. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 23.)

Aineiston purku ja tarkastelu voi alkaa jo aineiston keruuvaiheessa. Viimeistään se tulee aloittaa mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen, sillä tällöin aineisto on vielä tuore ja innoittaa tutkijaa. Kun aineistoa alkaa purkaa mahdollisimman pian, on tietojen täydentäminen tai selventäminen helpompaa kuin pitkän ajan kuluttua. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 135.) Aloitin aineiston purkamisen siinä vaiheessa, kun olin keräämässä viimeisiä haastatteluaineistoja. Kaikki aiemmin tekemäni haastattelut olivat hyvin mielessä vaikka haastattelujen tekemisestä oli saattanut kulua hieman aikaa.

Aineistolähtöinen eli induktiivinen sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Pelkistäminen tarkoittaa haastattelujen litteroimista eli aukikirjoittamista sana sanalta ja turhan tiedon poiskarsimista. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä. Aukikirjoitetusta tekstistä etsitään sellaisia ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimustehtävien kysymyksiin ja kerätään nämä ilmaisut yhteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Litteroin haastattelut sana sanalta jättäen tutkimuksen kannalta epäolennaiset keskustelut ja lauseet pois. Perekäyttyäni aukikirjoitettuihin haastatteluihin aloin etsimään aineistosta ilmaisuja haastattelurungon teemojen avulla niin, että il-

maisut vastasivat tutkimuskysymyksiin. Pelkistin alkuperäisilmaukset lyhyemmiksi. (KUVIO 1.)

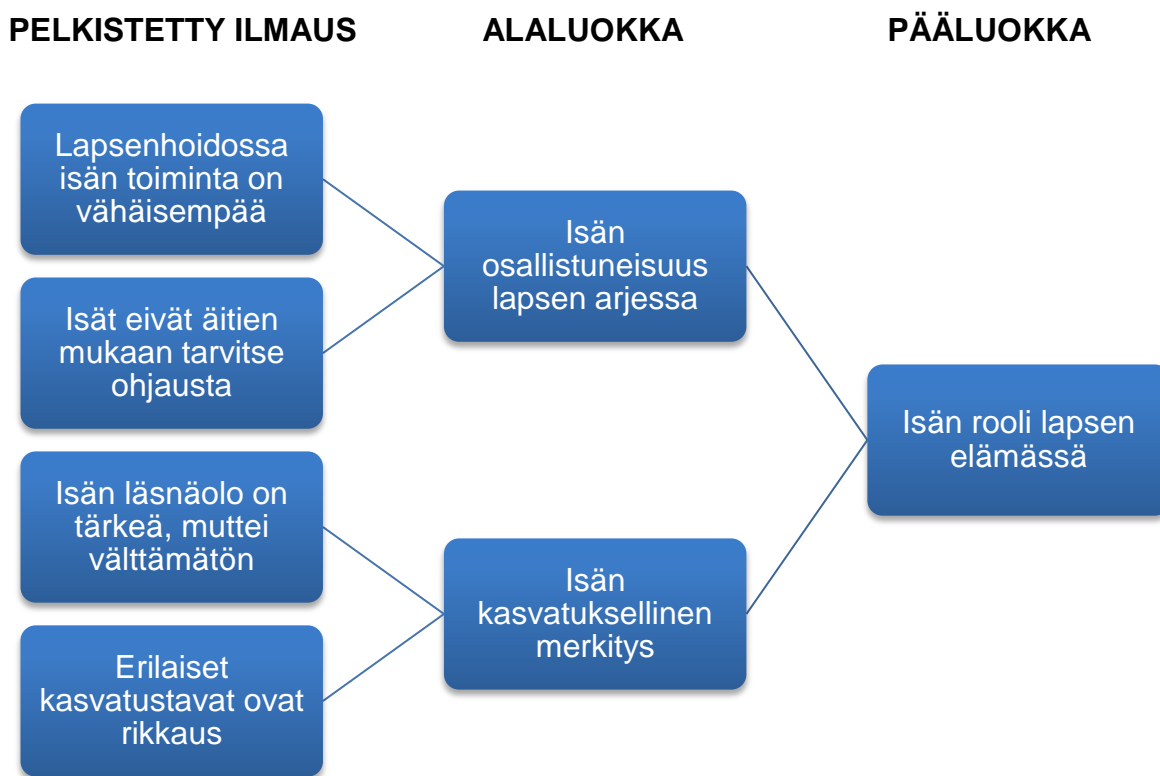
Aineiston klusterointi eli ryhmittely tarkoittaa aiempien pelkistettyjen ilmauksien läpikäymistä ja etsimällä niistä samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Samaa asiaa kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään omaksi luokaksi. Lopuksi luokka nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Ryhmittelyn tarkoituksena on tiivistää aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Pelkistetyistä ilmauksista aloin etsiä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Näistä ilmauksista muodostui yhteensä 24 alaluokkaa. (KUVIO 1.)

KUVIO 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä ja ryhmittelystä.

Kolmas ja viimeinen vaihe sisällönanalyysissä on abstrahointi eli käsitteellistäminen. Abstrahoinnissa aiemmin ryhmitellyistä kielellisistä ilmauksista muodostetaan teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Abstrahointi on prosessi, jossa tutkijan päämääränä on muodostaa yleiskäsitteiden avulla kuvaus tutkimuskohteesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–112.) Aiemmin muodostuneet alaluokat abstrahoin viideksi yläluokaksi: *isän osallistuneisuus lapsen arjessa, isän kasvatuksellinen merkitys, isäroolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät, isän saama*

tuki ja kehitysehdotukset Tyttöjen talolle. Pääluokiksi muodostuivat isän rooli lapsen elämässä ja nuoren isän tuen tarve. (KUVIO 2.)

KUVIO 2. Esimerkki luokkien muodostamisesta

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Isän osallistuneisuus lapsen arjessa

Halusin selvittää haastateltavilta, mitä isä tekee lapsen kanssa päivittäisessä elämässä. Pyrin selvittämään nuoren isän roolia perheessä ja miten roolit konkreettisesti näkyvät arjessa. Isät, jotka olivat mukana lapsen elämässä, tekivät samoja asioita lapsen hoidossa kuin äidit. Lapsen hoito käsitti perushygieniasta huolehtimisen, leikkimisen, syöttämisen sekä muun olemisen lapsen kanssa.

Siitä huolimatta, että isät tekivät äitien kanssa samoja asioita lapsen hoidossa, oli isien toiminta vähäisempää. Äidit kuvailivat isiä sivustaseuraajina, joiden toiminta on huterampaa. Äitien vastauksissa oli yhtenevää se, että äidit kokivat hoitavansa lasta enemmän ja kokivat itsensä päähuoltajina.

Se on sellast ehkä eniten leikkimistä, pitää sylissä, pelleilee, pitää silmällä, antaa ruokaa ja kyllä vaippojakin vaihtaa. Kaikkee pienesti tekee. Kaikkee yrittää.

Kyl mä enemmän syötän ja vaihdan vaipat ja muuta. Kylhän (isä) on kans tosi hyvin ja yrittää varmasti parhaansa mut ehkä on vähän semmonen fiilis että oon päästäny sen helpolla. Tai vähän menny siihen että se tietää et pääsee helpolla. Mä tiedän et jos (lapsi) menis sinne yksin hoitoon niin se tajuis kuinka paljon siinä pitää tehdä. Monesti on sillai vieressä ja yrittää muttei kuitenkaan tajuu kuinka paljon siinä on.

Hoidan vauvaa huomattavasti paljon enemmän. No kylvettä, vaihtaa vaippoja, et kylhän se periaatteessa pystyy tekee kaikkea paitsi että mä syötän. Kyllä sen huomaa että mä oon se päähuoltaja. Sillai et isän toiminta on vähän huterampaa.

Isä on sivusta seurailut.

Siitä huolimatta, että isät olivat lapsen hoidossa enemmän sivussa ja äidin rooli korostunut, äidit eivät kertomansa mukaan pyrkineet ohjailemaan isää.

En oo sillai huomannu et olis tarvinnu hirveesti ohjausta.

*En oo sillei hirveesti halunnu neuvoa. Kyllä se kuitenkin tekee kai-
ken hyvin, välillä eri tavalla mut ei se haittaa sillei.*

*Ei sillei sinänsä varmaan koska alusta asti kuitenkin... Se näki aina-
kin miten mä hoidan asiat ni kyl me yhdessä hoidettiin asiat ja muu-
ta. Et kyl se tietää mut... Kyl se nyt yrittää. Välillä se ei mieti yhtään
mut sit kun se hetken mieltii niin asiat menee tosi luontevasti. Mut
ei mun sillei tarvi ohjailla.*

Äidit eivät suoraan tuoneet esiin toiveita isien keinoista olla enemmän mukana lapsen hoidossa. Eräs haastateltu koki, että isä voisi olla enemmän päättämäs-
sä asioista.

*Se asia missä se vois olla enemmän mukana on että se olis
enemmän päättämässä. Ku se kysyy multa aina kaikki asiat. Että
se tulis vahvemmin siihen rooliin. Varmasti sitten kun (lapsi) oppii
puhumaan niin se tuntuu helpommalta. – Kyllä sen huomaa kun isä
oikeesti yrittää kaikkensa.*

Vanhemmuuden rooleista keskusteltaessa äidit pitivät tärkeänä tasa-
arvoisuuden toteutumista. Isän rooli nähtiin nykyaikaisena perheenpäänä ja
suojelijana. Äitien kokemusten kautta isärooli nähtiin suurena apuna arjessa.
Isän läsnäollessa äiti sai mahdollisuuden keskittyä muuhunkin kuin lapsen hoi-
toon, kuten lenkkeilyyn, suihkussa käymiseen ja ruoanlaittoon.

7.2 Isän kasvatuksellinen merkitys

Isän merkitys lapsen elämässä koettiin yleisellä tasolla tärkeäksi. Kysyin äideiltä
heidän mielipiteitään siitä, tarvitseeko lapsi isän elämäänsä. Isän läsnäolo oli
koettu tärkeäksi, muttei välttämättömäksi. Isän koettiin rikastuttavan lapsen
elämää siitä huolimatta olivatko vanhemmat yhdessä vai eivät. Äiti, jonka lap-
sen isä ei ollut heidän elämässään mukana, toi esille, että isää tärkeämpää on
isähahmon läsnäolo lapsen elämässä. Tällainen isähahmo voi löytyä omasta
lähipiiristä kuten äidin omasta isästä.

*Nyt ku se on kuitenkin lähellä ni koen tärkeeks. Emmä usko että se
on välttämätön. Mut koen tosi tärkeeks joo.*

Koen tosi tärkeeks. Lapsi pärjää kyllä iman isää, yksinhuoltajien lapsissa ei ole mitään vikaa, mut se on aina paljon parempi ja rikastuttavampi kun on se isä.

Sehän on rikkaus nimenomaan et olis se isä vaikka vanhemmat ei olis yhdessä. Lapsi tuntis olevansa tärkeä.

Lapsen kasvatuksen kannalta isän roolia pidettiin tärkeänä, mutta kasvatuksellista roolia oli vaikea määrittää lapsen ollessa vielä vauvaiässä. Kysyin äideiltä, voiko isä tuoda lapsen elämään jotakin sellaista, mitä äiti ei pysty tuomaan. Äitien mukaan isän kasvatuksellinen rooli liittyy miehisen mallin antamiseen ja erilaisiin näkökulmiin kasvatuksessa. Kahden vanhemman erilaiset kasvatustavat koettiin rikkaudeksi varsinkin lapsen ollessa vanhempi.

Antaa sen isähahmon mitä nainen ei pysty näyttämään lapselle. Se sellanen miehinen osa ja vahva puoli.

Onhan se kasvatusta yleensä eri. Isä lähestyy sitä lasta eri tavalla kuin äiti. Varsinkin sit kun lapsi kasvaa.

Siis ku on kaks vanhempaa ni tulee kasvatuksessakin erilaisia näkökulmia. Me ollaan isän kanssa ihmisinä tosi erilaisia ni musta on tosi kiva et lapsiki saa jotain muutakin kuin mitä mä sille opetan.

Lasta kasvatettaessa on tärkeää, että vanhemmilla on yhteinen näkemys kasvatustavoista. Kysyin äideiltä, ovatko he keskustelleet isien kanssa siitä, millaisia vanhempia he haluavat olla ja mitä asioita he kokevat kasvatuksessa tärkeiksi. Parisuhteessa elävät kokivat, että heillä oli samankaltaiset arvot lapsen kasvatuksessa, vaikka he eivät välttämättä olleet käyneet asiasta syvällisiä keskusteluja. Vanhemmat olivat käyneet keskustelua esimerkiksi siitä, kuinka löytää tasapaino tiukan ja lempeän kasvatuksen välillä. Omaan kasvatukseensa nuoret vanhemmat toivat tekijöitä omasta lapsuudestaan ja perheessä vallinneista säännöistä. Kasvatustavat voivat olla vieras aihe nuorelle, jolla omat ajatukset ja isärooli ovat vielä jäsentymättä.

Hän on sanonu, että hän halua että voi viettää lapsen kanssa mahdollisimman paljon aikaa. Että se on paljon tärkeempää kuin se että sille ostaa vaikka kivoja juttuja. Lapsi tarvitsee enemmän sitä, että sen kanssa on. Siinä mielessä oon tosi samaa mieltä.

Mä yritin paljon ennen (lapsen) syntymää puhua mut sillä tuli semmonen ahdistus nurkkaan että ei se tiedä vielä. Mä luovutin sitten siihen sen kanssa puhumisen. Sain siitä irti sen verran että yrittää parhaansa. Mut ei sillä ollu oikeen vastausta.

Koin mielenkiintoiseksi selvittää onko lapsen sukupuolella merkitystä isäroolin toteutumiseen. Äidit olivat pääosin sitä mieltä, että lapsen sukupuolella on merkitystä isän kasvatukselliseen rooliin ja että isä kokee poikalapsen lähestymisen helpommaksi. Äidit arvelivat, että poikalapsen kanssa isä löytää enemmän yhteistä tekemistä ja tekeminen tulee luontevasti. Haastateltava saattoi peilata ajatuksiaan oman isänsä erilaiseen kasvatukseen haastateltavan ja hänen veljensä välillä.

Isän puolelta veikkaan että ne ottaa pojat paremmin koska niiden kanssa pystyy tehä... tai siis ne kuvittelee ettei tyttöjen kanssa pysty tehä poikien juttuja. Kyllä uskon et siin on ero. Mut en usko että äidillä taas on. Isällä voi olla tytön kanssa niin et ne ei keksi tekemistä tai ei tiedä mitä ne leikkii.

Onhan se varmaa sillai et aina jos mieheltä kysyy kumman se halua niin poika. Kyl siin tulee sit se erilainen rakkaus. Mut kyllä uskon että tytönkin kanssa voi käydä pelaamassa jalkapalloo. Onhan se isälle tietenki varmaan vähän eri fiilis mut ei ratkaiseva tekijä siinä.

Oltiin puhuttu et se on molemmille ihan sama kumpi se on. Mut oon jotenki miettiny, et onko sit niin paljon yhteistä isän kanssa. Et löytääks tekemistä tyttölapsen kanssa. -- Mut voihan tytötki pelata futista.

Biologinen isyys ei ole isyyden ainut muoto. Yksin lapsen kanssa ollut äiti koki, että jos lapsen elämään tulee isähahmo, äiti itse "ottaisi takapakkia", jolloin isällä olisi mahdollisuus luoda hyvä suhde lapseen. Biologisen isyyden äiti koki tärkeäksi, mutta arjessa sosiaalisen isän rooli on yhtä tärkeä ellei jopa tärkeämpi. Äidin mukaan lapsen ja isän välisestä suhteesta voi tulla yhtä hyvä, vaikkei isä olekaan biologinen isä. Biologisen isän merkityksellisyyden perusteena äiti kuvaili jokaisen ihmisen henkilökohtaista oikeutta tutustua juuriinsa.

Mä veikkaan et ei sillä tavallaan oo merkitystä, mut jokaisella on tarve tietää mistä on tullu et kuka on oikee isä et sillä tavalla merkitystä.

7.3 Isäroolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät

Haastatteluissa kävi ilmi, että merkittäviä tekijöitä isäroolin omaksumiseen olivat, miten isä koki saaneensa elää nuoruutta ja kuinka isä itse koki valmiutensa isäksi. Isän kanssa parisuhteessa elävien äitien mielestä isät olivat saaneet ”rellestää tarpeeksi” ennen lapsen syntymää ja olivat valmiita ottamaan vastuuta lapsesta.

On se kyllä riehunu ihan tarpeeks jo ennen ku (lapsi) synty.

Tuntuu et se (isä) oli yllättävän valmis. --- Et se puhuu et vauva on sellanen juttu joka tuo elämälle merkityksen.

Niiden äitien mielestä, jotka eivät olleet yhdessä lapsen isän kanssa, isät eivät olleet valmiita isiksi eivätkä ole valmiita luopumaan nuoruudestaan. Tarve viettää nuoruuden huoletonta elämää oli koettu suurimmaksi esteeksi isäroolin omaksumiseen ja isyyteen sitoutumiseen. Molempien äitien suhde lapsen isään raskauden alkaessa oli epävakaa.

Mut (isä) ei oo valmis. Se halua vielä rellestää ja tehä vaik mitä et vaik mä oon nuori niin mä oon silti ehtiny kokee todella paljon vaik mitä hulluja. En kadu sitä et jää jotain kokematta, oon mielestäni tarpeeks kokenu. Eikä se tarkota et mun oma elämä tietenkään loppuu mut et sekoilun voi jättää taakse. (Isällä) se oli vielä niin kesken. Se ei vielä halua lopettaa.

Se sano vaan et hän ei oo valmis isäks -- Ei se olis halunnu lasta. Hän alko käyttää päihteitä ja rupes ryyppää keskellä viikkoo ja soit-teli kännissä yöllä. Rehenteli kuinka oli baarissa tapellu. Mietin että millaseen ihmiseen oon oikeen retkahtanu.

Äidit, jotka eivät olleet yhdessä lapsen isän kanssa, olivat sitä mieltä, että merkittävä tekijä isäroolin omaksumiseen ovat samanlaisen elämäntilanteen omaavat kaverit. Jos isän lähipiirissä ei ole muita nuoria isiä, on hänen vaikeampaa omaksua roolinsa.

Se itekin sano samaa et oli tajunnu sen et se on vaikeeta jossei oo ketään tuttua joka olis samassa tilanteessa. Se suurin ero onko teinivanhempai vai vanhempai vanhempi niin sillan se on helpompi olla

*vanhempi koska kaikki tekee sitä ympärillä ku sillon on kaikilla muil-
lakin sama tilanne.*

*Kyl mä uskon että se kavereiden painostus vaikuttaa aika paljon
nuorilla miespuolisilla varsinkin koska ne on yleensä jotenki niin
epävarmoja.*

Äidit, jotka eivät olleet parisuhteessa lapsen isän kanssa, kertoivat että isän oma suhde biologiseen isäänsä oli heikko. Toinen isä oli joutunut omassa lapsuudessaan isänsä hylkäämäksi ja välit olivat tulehtuneet. Toinen isä oli adoptoitu eikä tiennyt omista biologisista vanhemmistaan. Isät olivat tuoneet äideille esiin pohdintonsa omasta isästään ja siitä, millaisia isiä he itse haluavat olla. Yhteistä näille isille oli se, että he halusivat ettei oma lapsi joudu kokemaan samaa ja joudu kasvamaan ilman omaa isäänsä. Äidit pohtivat, oliko isien menneisyyden epäselvyys vaikutuksena siihen, että sitoutuminen isyyteen oli vaikeaa.

7.4 Isien saama tuki

Haastattelujen mukaan merkittävä tuki nuoren vanhemman elämässä olivat omat vanhemmat ja perhe. Tuen saaminen oli tärkeää nuorten vanhempien jaksamisessa ja heidän kohtaamisissaan haasteissa. Perheen antaman tuen tärkeys alkoi siitä, kun nuoret ilmoittavat raskaudesta. Nuorten vanhemmat olivat pääosin iloisia raskaudesta ja lapsi oli yhdistänyt perheen sisäisiä siteitä. Kolmella isällä perhe oli tukena ja mukana lapsen elämässä. Yksinhuoltajaäidillä lapsen isän perhe ei tiennyt raskaudesta, koska isä ei ollut uskaltanut kertoa asiasta. Tärkeää oli tieto siitä, että tukea saa tarvittaessa molempien vanhempien perheiltä. Näin tukiverkosto oli mahdollisimman suuri. Tukea nuoret vanhemmat saivat myös toisiltaan.

Haastatteluissa tuli ilmi, etteivät isät etsineet aktiivisesti tietoa raskauden aikana tai synnytyksen jälkeen. Yleisimmin isät saivat tietoa äidin kautta tai suoraan äidiltä kysyessään. Äidit arvelivat, etteivät isät juurikaan hakeneet tietoa internetistä tai lukeneet neuvolasta saatuja esitteitä. Neuvolasta isä sai tietoa, jos oli käynneillä mukana, tai äidin kertoessa käynnistä. Muita äitien mainitsemia tie-

donsaannin lähteitä olivat omat vanhemmat sekä neuvolasta ja Tyttöjen Talolta saadut videot ja muu materiaali. Yksi äiti oli käynyt Tyttöjen Talolla isän kanssa niin, että isä oli keskustellut miespuolisen henkilön kanssa, mutta hän ei ollut kokenut sitä omakseen.

Mä en tiää onks se käyny netissä lukee mitään, on se saattanu. Kun mä kävin ittekseen siellä neuvolassa ni mä aika lailla kerroin sille kaikkia juttuja. Sit sieltä tuli jotain esitteitä mut emmä antanu niitä sille ku mä en lukenu niitä itekään. Hänen äitinsä on kuitenkin kova neuvomaan.

Neuvolasta lähinnä (sai tietoa) ja se luki jotain ihme kirjasta mitä saatiin sieltä neuvolasta. Nyt kun (lapsi) on syntynyt niin se on lähinnä multa kysynyt jos se ei oo jotain tienny.

Sen isä anto sille esitteitä ja mä annoin neuvolasta jotain ja mä oon sanonu et netistä mut ei se oikeen innostu lukemisesta et se pelaillee koneella. Ei se kysynyt multakaan ja sanoin että jostain ees (hankkisi tietoa). -- Se aattelee et on häpee ottaa apuu vastaan missä vaan asiassa. Se aina vaan sanoo et "mulla on mun isä, voin keskustella sen kaa". Mut ei se oo senkään kaa keskustellu.

Isät oli huomioitu neuvolassa eri tavoin. Isistä vain yksi oli säännöllisesti käynyt neuvolakäynneillä mukana ja muut korkeintaan muutaman kerran tai eivät ollenkaan. Pääosin isät olivat jääneet varjoon ja pääpaino oli äidin huomioimisessa. Parisuhteesta ei juurikaan ollut keskusteltu. Haastatteluissa kävi ilmi, että äidillä saattoi olla toive isän mukanaolosta neuvolakäynneillä, mutta isästä käynnit olivat tuntuneet turhilta.

Isä oli aluksi mukana. Mut siel oli aika samat rutiinit ni sanoin ettei sen tarvii enää tulla. – Ei (isää) oikeestaan huomioitu, että se oli enemmän mun juttu. – Aika vähän puhuttiin (parisuhteesta ja perheestä). – Kyl se jäi vähän varjoon ehkä siinä.

Kyl se kyseli (miehestä). Mut ei se niin suurella osalla ollut.

Neurolatäti on aina (mieheltäkin) kyselly kaikkee ja sen kanssa jutellu siellä eikä vaan mun kanssa. Oli se joka käynnillä mukana mihin se vaan on päässy.

7.5 Kehitysehdotuksia Tyttöjen Talolle

Viimeisessä haastatteluteemassa käsittelin Tyttöjen Talon toimintaa. Pysin selvittämään äideiltä, mitä mieltä isät ovat olleet Tyttöjen Talon tarjoamasta toiminnasta ja miten se on näkynyt arjessa. Äidit itse kokivat olevansa tyytyväisiä Tyttöjen Talolta saamaansa tukeen. Varsinkin vertaistuki oli koettu merkittäväksi avuksi äitiyteen kasvussa. Käynnit Nuoret äidit -toiminnassa oli koettu piristävänä asiana, joiden aikana sai purkaa mieltään muiden äitien ja ohjaajien kanssa. Suurin osa haastateltavista oli ystäväpiirinsä ainoita äitejä ja koki elämäntilanteensa muuttuneen ja vieraantuneen ystävien elämäntilanteista. Sama tilanne oli äitien kokemuksen mukaan myös lasten isillä, sillä hekin olivat kaveripiirinsä ainoita isiä. Äidit saattoivat olla erkaantuneita vanhoista lapsettomista kavereistaan. Tyttöjen talolla äidit olivat saaneet uusia ystäviä, joiden elämäntilanne oli sama. Moni äiti koki suhteen Tyttöjen Talolla saatuihin uusiin ystäviin tärkeäksi ja monet tapasivat myös Talon ulkopuolella.

Äidit olivat kertoneet isille Tyttöjen Talon käynneistä, ja isätkin kokivat, että käynneillä oli positiivinen vaikutus äiteihin. Isien mukaan äidit saivat Talolta hyödyllistä tietoa ja tieto tavoitti myös isät. Sekä äidit että isät pitivät tärkeänä lapsen mahdollisuutta tutustua toisiin lapsiin.

Jos meille tulee kotona tyhmä kysymys mieleen niin sitten se isä on sanonu et sähän voit kysyy sieltä Tyttöjen Talolta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Tyttöjen Talon isätoimintaa voitaisiin kehittää ja miten isiä voitaisiin motivoida toiminnan pariin. Äitien kokemukset vertaisryhmän tuottamasta hyödystä isälle olivat sidottuna isien osallistumiseen. Äidit uskoivat vertaisryhmän vaikuttavan positiivisesti isyyteen, jos isät saataisiin osallistumaan. Haasteena osallistumiselle olivat äitien mukaan isän nuoren iän tuoma kypsymättömyys ja isien ennakkoluulot vertaisryhmätoimintaa kohtaan. Äidit peilasivat omaa vertaisryhmäkokemustaan isien mahdolliseen vertaisryhmästä saatavaan hyötyyn. Äidit uskoivat, että isyyteen kasvua helpottaisivat samassa elämäntilanteessa olevat ystävät.

En usko et samalla tavalla jaksaa tai uskaltaa hakea (vertaistukea) eikä välttämättä koe tarvetta, mut jos sellanen järjestettäis niin olis hyvä. Tottakai että löytää sellasii samanhenkisiä tai samassa elämäntilanteessa olevia. Mun mies on aika sosiaalinen ihminen ja tykkää paljon jutella asioista. Kyl mä uskon et se olis sille esimerkiksi tosi hyvä ja uskon että se tykkäis käydä.

Olis se ihan hyvä et jos ne pystyttäis keräämään yhteen ku vasta 25 ikävuoden jälkeen alkaa varmaan vasta kaveripiirissä löytyy ihmisiä et niitä ei tarvii sillei etsiä. Tietoo saa varmasti tarpeeks hakemalla mut se vertaistuki olis tärkeä.

Olis se varmaan (hyödyllistä) jos sen olis saanu menemään sellaseen, mut vähän epäilen et vaik sille olis joku ryhmä löytyny niin ei se olis varmaan sinne menny.

Hyötyis paljon ne isät jotka tulis paikalle. Mut mä veikaan et Helsingissä kaikki teini-isät mitä mä tiedän ei tulis paikalle. Tuntuu et ne on vähän sillai et "en mä nyt sieltä saa mitään" ja ku koulunpenkkiin on niin lähellä elämää ja sekin tuntuu kaikille pakolta. -- Vaikea nykyään saada nuoria käymään muutenkin joissain ryhmissä ku on niin paljon omia menoja kaupungilla ja yöelämässä.

Emmä oikeen osaa sanoa (miten isät saataisiin osallistumaan). Jotenkin mulla on semmonen fiilis että niitä ei ehkä innosta lähtee samalla tavalla ku äitejä jostain syystä. Ehkä jos äidit skarppais.

Halusin selvittää äideiltä, millaista ryhmätoiminnan tulisi olla, jotta isät kiinnostuisivat osallistumisesta. Eräs äitien ehdottama keino oli, että ryhmän nimen tulisi olla tarttuva. Isien arveltiin kokevan ahdistavana sellaisen vertaistukiryhmän, jonka pääpainona on ohjaajan johdolla käytävä keskustelu. Ryhmän ominaisuuksina tulisi olla huumori ja rento ilmapiiri. Tärkeää on isien tutustuminen toisiinsa, jolloin ryhmässä oleminen ja sitoutuminen olisivat isille luontevampaa.

Nimen pitäis olla joku muu kuin isi-ryhmä koska parikymppinen poika ei halua isi-ryhmään. Sen pitää olla jotain nuorekasta. Että nimen pitäis olla tarttuva.

Ehkä lähinnä et olis semmonen rento olo, yhdessä olo vaan. Että jos on hirveen ohjattuu niin kaikki ei varmaan ihan tykkää siitä.

Joku houkutin pitäis saada et miks ne menis, jonku asian yhteydessä, koska en nää miehii huoneessa istumassa ja keskustelemassa ympyrässä. -- Sen ryhmän tarkoituksena olis ensisijaisesti että kaikki tutustuu toisiinsa koska sillon niillä isillä olis ees joku samassa tilanteessa ja siitä tulis semmonen juttu mikä niitä kiinnostaa jollain tapaa. Että se tulis semmoseks yhteiseks asiaks. Ensin sen ryhmän

pitää yhdistyy ennen kun keskittyy enemmän niihin asioihin mitä se ryhmä tuottaa. Sillon kun kaikki on yhdessä niin myös tekee helpommin, vaikka se olis semmosta että niitä ei alunperin yksilöllisesti se kiinnostais.

Äitien mukaan ryhmätoiminnan sisältö voisi olla samankaltaista kuin äideillä: yhdessäolo voisi kietoutua teemojen ja rennon ilmapiirin ympärille. Vertaistuen lisäksi äidit arvelivat isien hyötyvän tiedosta vauvan hoitoon ja raskauteen liittyen. Äitien mielestä ryhmän kokoontumisesta ennen lapsen syntymää ei välttämättä ole hyötyä, sillä isien tulee ensin kokea ”vauvan konkreettisuus”.

Varmaan olis hyvä jos olis samanlailla niinku on ollu tossa äiti-ryhmässä että välillä on ollu teemajuttuja.

Varmaan ihan samalla tavalla kun äideilläkin vauvaan hoitoon liittyen. Toi on ajatuksena semmonen että se olis tarpeellinen ja hyvä juttu.

Miehille pitäis nimenomaan järjestää semmosia missä kerrotaan synnytyksestä ja raskaudesta ja miten se vaikuttaa siihen naiseen. Se olis hyvä koska moni ei tiiä. Ja niitähän ei peruskoulussa käydä. Ja normineuvolakäynnillä isäthän ei oo koska ne on töissä.

Äidit arvelivat, että isät voisivat kokea mielekkäämpänä fyysisesti aktiivisemmän toiminnan. Toiminnan tulisi olla sellaista, joka yhdistäisi miehiä joukkueena. Yhtenä esimerkkinä mainittiin urheilun liittäminen ryhmätoimintaan tai keskustelu jonkin aktiviteetin ohella. Äidit kokivat urheilun olevan miehille luontevampi tapa kokoontua kuin vertaisryhmäistunnon.

Ainut mikä mulla tulee mieleen on jollakin tapaa urheiluun liittyen. Se on mun mielestä kaikille miehille yhteistä.

Perheryhmä koettiin parhaaksi ryhmämuodoksi, jotta isät saataisiin helpoiten mukaan toimintaan. Äidit ehdottivat, että ryhmässä äidit ja isät voisivat ensin olla kaikki yhdessä, minkä jälkeen vanhemmat voivat eriytyä omiksi ryhmikseen. Toiminta perheenä voi tapahtua myös sisätilojen ulkopuolella, muun toiminnan avulla. Perusteluna isien omalle ryhmälle oli se, että tällöin äidit saavat edelleen kokoontua omissa ryhmissä siitä huolimatta onko lapsen isä elämässä mukana vai ei.

Sais helpommin isät lähtee jos on äidit ja isät molemmat. En usko et meillä ainakaan se (mies) yksin lähtis.

Perheenä on helpompi lähtee sinne ja sit siellä vois eriytyy.

Paras olis perheryhmä, silloin kenenkään ei tarvii tulla yksin. Se olis paras tapa auttaa isiä. Sit siellä olis ne muut isät ja siellä vois erottaa ne isät juttelemaan. Naiset usein puhuu huolista ja henkevästi ku miehet sit ronskimmin ja vitsailevasti.

Se mikä tois isät paikalle on se et tehtäis perheenä se asia yhdessä. Se yhdistäis niitä kaikkia perheitä myös et olis joku harrastus mitä perheet tekis yhdessä. Varsinki kun kaikki on nuoria siinä toiminansa mukana. Se tekeminen olis tosi hyvää ja suunnittelis vaikka jonkun leirin viikonlopuks johonkin Nuuksioon. Tai ulkoilmassa ihan vaikka keskustassa. Vaihtelevasti mut sit tietenkin myös sisätilassa tehdä tiettyjä asioita.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelua

Jouko Huttunen (2001, 81–87) on esittänyt luokittelun, jossa luokitellaan isyyden rooleja sen mukaan, kuinka tärkeänä mies pitää isänä olemista elämässään ja paljonko hän antaa aikaa lapsilleen. Roolit jaetaan neljään kategoriaan: aktiiviset ja sitoutuneet osallistuvat isät, aktiiviset ja heikosti sitoutuneet leikkivät isät, passiiviset ja sitoutuneet kaipaavat isät sekä passiiviset ja heikosti sitoutuneet kypsymättömät isät.

Verrattaessa tutkimusta tähän Huttusen (2001, 81–87) luokitteluun on selvää, että lapsen äidin kanssa parisuhteessa elävät isät ovat aktiivisia ja sitoutuneita osallistuvia isiä. Tähän kategoriaan sopien tutkimustuloksista tuli esille, että isät arvostavat isyyttään ja että lapsi on tuonut uutta merkitystä elämälle. Isät ovat aktiivisesti mukana lapsen elämässä ja hoidossa, vaikkakin pääpaino hoidossa on äidillä. Isän ja äidin roolit olivat kasvatuksessa kuitenkin tasa-arvoiset.

Toinen parisuhteessa elävistä isistä voidaan sijoittaa myös passiiviset ja sitoutuneet –kategoriaan, nimittäen häntä kaipaavaksi isäksi, sillä tämä isä oli armeijassa käyden viikonloppulomilla. Näin ollen isä ei ole tähän mennessä lapsen elämässä pystynyt antamaan hänelle niin paljon aikaa kuin olisi halunnut. Isä oli itse tuonut esiin harminsa siitä, että saattaa jäädä näkemästä lapsen ensimmäisiä kehityksellisiä vaiheita. Keskusteltaessa isän osallisuudesta lapsen hoidossa äiti totesi isän hoitavan lomilla ollessaan lasta enemmän että äiti saa myös omaa aikaa. Isän poissaolo lapsen arjessa oli kuitenkin vain hetkellinen vaihe. Paajasen (2006, 97) tutkimuksessa haastatellut isät osallistuivat lapsen hoitoon tasapuolisesti kun olivat isyyslomalla, mutta työelämäänsä palatessa äidin rooli lapsen hoidossa oli korostunut. Isät pyrkivät osallistumaan lapsen hoitoon enemmän iltaisina ja viikonloppuisina ja mahdollistivat äideille vapaailtoja. Tämä tutkimustulos sopii tutkimuksessani molempien sitoutuneiden isien kohdalle toisen isän käydessä töissä ja toisen ollessa armeijassa.

Isä, joka oli epäsäännöllisesti mukana lapsen elämässä, voidaan ajatella olevan aktiivinen, mutta heikosti sitoutunut leikkivä isä. Isä ei selvästi ole valmis luopumaan nuoruudestaan ja hän kamppailee nuoruuden ja vanhemmuuden yhteensovittamisen kanssa. Isyys oli epävakaata ja isyyden prosessointi oli kesken. Isä oli mukana lapsen hoidossa ja vietti tämän kanssa aikaa, mutta päätöksenteko oli vaikeaa. Isän kypsymättömyys lapsen hoitoon näkyi myös hänen toiminnassaan lapsen kanssa. Äiti kuvaili isän toimintaa siten, että isä on sivusta seuraten yrittänyt parhaansa. Äidin keskustellessa isän kanssa kasvatustavoista isällä ei ollut juurikaan vastausta siihen, millainen vanhempi hän haluaa olla. Tarjottuun tukeen tämä nuori isä ei ollut vastaanottavainen.

Isän, joka oli kadonnut äidin elämästä raskausuutisen kuultuaan, voidaan ajatella olevan passiivinen ja heikosti sitoutunut kypsytön isä. Isä reagoi raskauden alkamalla käyttämään alkoholia ja tapella. Isä ei ollut kypsytetty tarpeeksi ajatukseen isyydestä eikä halunnut olla tekemisissä lapsen kanssa.

Kaikkien äitien kohdalla korostuivat äidin rooli lapsen hoidossa ja isien toiminnan epävarmuus. Myös Paajanen (2006, 97) toi tutkimuksessaan esille, että äideillä oli päävastuu lapsen hoitamisesta ja huoltamisesta. Kaila-Behm (1997, 67) esittää tutkimuksessaan isän sivustaseuraamisen mahdolliseksi syyksi sen, että vauva on isälle uusi asia, jonka hoidosta miehellä ei ole tietoa ja kokemusta. Sivustaseuraajaisia kiinnostavat lapseen liittyvät asiat, mutta isä ei osaa toimia. Kaila-Behmin mukaan sillä ei ole vaikutusta sivustaseuraajaisän toiminnalle, onko isä valmis isyyteen vai ei. Tutkimuksessani isän toiminta lapsen kanssa oli epävarmaa ja vähäisempää riippumatta vanhempien parisuhdetilanteesta ja isän valmiudesta isyyteen.

Äidit arvelivat isän kasvatuksellisen roolin näkyvän kunnolla vasta sitten, kun lapsi kasvaa ja oppii puhumaan. Lisäksi osallistumisen hoidollisiin asioihin koettiin helpottuvan lapsen ollessa isompi. Myös Paajasen (2006, 45) tutkimuksessa isät kokivat lapsen kasvaessa osallistumisen lapsen hoitoon helpottuvan ja lapsen kanssa löytyi enemmän yhteistä tekemistä. Tutkimuksessani isän kasvatukselliseksi anniksi koettiin miehen mallin tuominen ja erilaiset näkökulmat kasvatuksessa. Sinkkonen (2003, 264) toteaa, että kahden eri sukupuolen ra-

kastavalla läsnäololla lapsi tottuu kahteen erilaiseen kognitiiviseen kasvatukselliseen tyyliin. Lapsi saa kokemuksen siitä, millaista on olla sekä naisen että miehen rakkauden kohde.

Äidit arvelivat isien kasvatuksellisen roolin eroavan lapsen sukupuolen mukaan. Poikalapsen kanssa isän arveltiin löytävän enemmän mielekästä tekemistä kuin tyttölapsen kanssa. Mesiäislehto-Soukan (2005, 131) tutkimuksessa suhtautuminen tyttö- ja poikalapseen vaihteli sen mukaan, millaisia kokemuksia isällä oli oman lapsuudenperheen sisaruksien sukupuolesta. Paajasen (2006, 50) tutkimuksessa isät halusivat opettaa pojille enemmän liikuntaa ja työn arvostamista kuin tytöille. Tärkeänä kasvatustavoitteena isältä pojalle oli naisten kunnioittamisen opettaminen. Molemmille sukupuolille isien kasvatustavoitteet olivat esimerkiksi rehellisyyden, ihmisten kunnioittamisen, elämänarvojen ja itsetunnon opettamista. Mielenkiintoinen havainto verrattuna Paajasen tutkimustulokseen on se, että kaksi haastattelemaani äitiä toivat esiin oman isänsä tärkeimpiä kasvatustehtäviä perheessä olleen itsetunnon ja naisten kunnioittamisen opettamisen. Haastatteluissa kuitenkin kaikkien äitien mainitsemat oman lapsen isän erilaiset kasvatustavat liittyivät enemmänkin fyysiseen tekemiseen leikin ja urheilun kautta. Myös Halmeen (2009, 118) tutkimuksessa isän ja lapsen välistä yhdessäoloa leimasi fyysinen yhdessä toimiminen.

Haastatteluiden perusteella ne isät, joilla oli etäinen tai olematon suhde omaan biologiseen isäänsä, kokivat isyyteen sitoutumisen vaikeana. Molemmat isät olivat tuoneet ilmi, etteivät halua tehdä omalle lapselleen samoin. Tästä huolimatta isyys koettiin epävakana. Mesiäislehto-Soukan (2005, 132) tutkimuksessa ne isät, joilla oli vaikeita kokemuksia lapsuudenperheen isistä, kokivat oman miehisen identiteetin ja isänä toimimisen hankalampana. Usein nämä miehet kävivät omia lapsuuden kokemuksiaan läpi lapsen syntymän yhteydessä.

Opinnäytetyön tutkimustuloksista käy ilmi, että isän aktiivisuus hankkia tietoa ennen vauvan syntymää oli vähäistä. Ensisijaisesti isä sai tietoa äidin kautta joko neuvolasta tai Tyttöjen talolta. Vauvan syntymän jälkeen yleisin tapa hankkia tietoa oli kysyä suoraan äidiltä ja äidit välittivät edelleen tietoa myös neuvo-

lasta ja Tyttöjen Talolta. Äidit arvelivat, etteivät isät juurikaan olleet etsineet tietoa omatoimisesti internetistä tai kirjallisuudesta. Omat vanhemmat koettiin yleisesti ottaen tärkeäksi tiedonlähteeksi, vaikka tietoa ei aina otettu vastaan. Isien osallistuminen neuvolakäynteihin riippui isän ja äidin halukkuudesta isän mukanaoloon, isän omasta kiinnostuksesta ja käynnin ajankohdan sopimisesta. Paajasen (2006, 58, 65) tutkimuksessa isät olivat etsineet tietoa, mutta eivät suurissa määrin. Tärkeä väylä tiedon hankinnassa oli oma vaimo. Tietoa hankittiin enemmänkin yksittäisiin ongelmiin, ja tästä näyttää olevan kyse myös nuorten isien kohdalla. Yhtäläisyyttä tutkimuksissa on myös se, että isiä ei ollut huomioitu neuvolassa yhtä lailla kuin äitiä. Paajasen tutkimuksessa isät toivoivat huomiointia enemmän.

Nuoret äidit esittivät kehitysideoita isien vertaistukitoiminnan kehittämiseksi ja isien motivoinnille osallistumiseen. Isät motivoituisivat vertaisryhmätoiminnasta helpoimmin niin, että osallistuminen tapahtuu yhdessä äitien kanssa. Vertaisryhmän tiedolliseksi sisällöksi äidit ehdottivat samanlaisia asioita kuin äitien vertaisryhmässä – keskustelua teemojen kautta. Isien arveltiin hyötyvän tiedosta vauvanhoidosta, raskaudesta, synnytyksestä ja siitä, miten raskaus vaikuttaa naiseen. Tätä perusteltiin sillä, että isät eivät saa tietoa kyseisistä aihepiireistä koulussa eivätkä välttämättä neuvolasta. Pelkästään ohjaajan johdolla käytävä keskustelu tuntui äideistä huonolta vaihtoehdolta isille. Vertaisryhmätoiminnan tulisi tarjota isille rentoa yhdessäoloa huumorin keinoin. Äidit ehdottivat, että ryhmätoiminta voisi kytkeytyä fyysisen toiminnan ympärille. Tällöin isiä yhdistää vanhemmuuden lisäksi myös joukkueena toimiminen.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyö oli ensimmäinen vaativa tutkimustyöni. Opinnäytetyön aihe perustuu sekä omaan kiinnostukseeni että työelämätahon tarpeeseen. Alkaessani tähän pitkään prosessiin sitouduin tekemään työn kokemuksen puutteesta huolimatta mahdollisimman hyvin. Kokemattomuus tutkimuksen tekijänä saattaa heikentää työn luotettavuutta. Kokonaisuudessaan käytin opinnäytetyön tekemiseen riittävästi aikaa, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tutustuin huolel-

lisesti käytettyihin tutkimusmenetelmiin ja niiden valintaan. Työtä tein laadullisen tutkimuskäytännön mukaan ja pyrin noudattamaan käytäntöön kuuluvien tutkimusmenetelmien periaatteita.

Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite suunniteltiin työn aloittamisen alkuvaiheessa ja niitä tarkennettiin useasti viemään tutkimusprosessia eteenpäin. Asetetut tutkimuskysymykset tukivat tutkimustyötä ja myös niitä tarkennettiin prosessin aikana. Työn teoriaosuudessa olen kuvannut tutkimuksen teoreettista viitekehystä niin, että sitä pystyy jo itsessään lukija hyödyntämään halutessaan tietoa vanhemmuudesta ja sen tukemisesta. Teoriatiedon hankinnassa pyrin käyttämään luotettavaa ajantasalla olevaa tietoa. Vanhempia teoksia hyödyntäessäni tarkastelin tiedon ajantasaisuutta. En käyttänyt tutkimuksessa mitään sellaista tietoa, minkä todenperäisyyttä epäilin vanhentuneeksi.

Tutkimustyössä on tärkeää, että tutkija kertoo mahdollisimman tarkasti tutkimusympäristön, osallistujien valinnan, taustojen selvittämisen sekä aineiston keruun ja analyysin etenemisen. Näin lukija pystyy muodostamaan tarkan käsityksen siitä, miten tutkimus on tehty ja arvioida sen luotettavuutta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 198.) Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että olen kuvannut tarkasti tutkimuksen toteuttamisen ja käytetyt tutkimusmenetelmät. Kohderyhmäksi valikoituivat sellaiset henkilöt, joilta sain omakohtaisia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Saadakseni tutkimuskysymyksille oleellisia tutkimustuloksia, asetin äideille, isille ja lapsille ikäkriteerit.

Teemahaastattelun laadukkuutta voidaan tavoitella sillä, että tehdään hyvä haastattelurunko ja pohditaan etukäteen teemojen mahdollista syvennystä ja lisäkysymysten muotoja (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184). Lähetin suunnittelemani haastattelurungon Tyttöjen Talon ohjaajalle arvioitavaksi, jotta saisin mahdollisimman hyvin Tyttöjen Taloa hyödyttävän aineiston. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää se, että vasta haastattelutilanteissa ymmärsin joitakin uusia tärkeitä kysymyksiä, joten en saanut kaikilta haastatelluilta ajatuksia näihin kysymyksiin. Jos olisin toteuttanut esihaastattelun, olisin mahdollisesti voinut ajoissa ymmärtää puutteet haastattelurungossa.

Haastattelutilanteet olivat luontevia ja keskustelua syntyi monipuolisesti teemoista. Annoin haastateltaville tarpeeksi aikaa vastata kysymyksiin ja vältin johdattelua. Haastattelutilanteessa sain syvällisiä vastauksia, mutta osaan kysymyksiin vastaukset jäivät pintapuolisiksi. Haastattelun kulkuun vaikutti varmasti sekä kokemattomuus tutkijana että äitien nuoruus sekä muut yksilölliset tekijät. Haastattelut toteutettiin rauhallisessa ympäristössä ilman turhia häiriötekijöitä. Lapsen ollessa mukana haastattelussa olin varautunut mahdollisiin keskeytyksiin. Haastattelu saattoi hetkellisesti keskeytyä imetyksen aloittamisen tai lapsen levottomuuden vuoksi, mutta en kokenut näillä juurikaan olevan vaikutusta ajatusten katkeamiseen tai haastattelutallenteen selvyyteen.

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu sen laadusta. Luotettavuutta vähentää tallenteiden huono laatu, litteroinnin epätarkkuus ja sattumanvarainen aineiston luokittelu. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185.) Nauhoitin haastattelut kännykän ääntallennusohjelmalla. Ennen haastattelua testasin, että haastattelu varmasti tallentuu ja että kuuluvuus on hyvä. Haastattelun jälkeen kuuntelin tallenteet useampaan kertaan ja litteroin haastattelut sanatarkasti. Haastattelutilanteessa keskustelu saattoi alkaa rönsyilemään, joten litteroinnin ulkopuolelle jätin tutkimuksen kannalta epäoleellisen keskustelut sekä tunnistettavat tiedot. Mietin tarkkaan mielessäni mikä vastauksen anti todellisuudessa oli ja mitä aineistosta oli pääteltävissä. Sisällönanalyysissä muodostetut ala- ja pääluokat kuvastivat mielestäni hyvin aineistosta tulleita tärkeimpiä tutkimustuloksia. Analyysistä saatiin vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessani olen kuvannut sisällönanalyysin etenemisen ja havainnollistanut tätä esimerkkikuvioilla.

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruussa keskiössä ovat kokemukset ja yksittäiset tapahtumat. Olennaista ei siis ole tutkittavien lukumäärä vaan keskustelun laatu ja syvyys. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 110). Tutkimustulokset ovat suuntaa antavia, koska tutkimukseen osallistui vain neljä nuorta äitiä. Haastateltavien pienellä määrällä pystyin kuitenkin saada luotettavia tuloksia, koska tällöin pystyin panostamaan haastatteluihin enemmän ja saamaan syvällisempiä vastauksia. Tyttöjen Talon ohjaajan alkaessa etsiä halukkaita tutkimukseen, tein sen virheen, että en ollut vielä asettaneet isälle ikäkriteeriä, jolloin vasta haastattelutilanteessa kävi ilmi, että yhden isän ikä oli liian korkea

tutkimuksen tarkoituksiin. Tästä viisastuttuani asetin lapsen molemmille vanhemmille yhteisen ikäkriteerin, alle 21-vuotiaat äidit ja isät. Yksi haastatteluai-neisto jäi siis käyttämättä. Haastattelut tuottivat kuitenkin paljon teemoihin liitty-vää keskustelua ja tutkimus pystyttiin tekemään tästä materiaalista. Haastatel-tavien suuremmalla määrällä olisin mahdollisesti pystynyt saamaan enemmän selville eroja parisuhteessa elävien ja ns. sinkkuäitien välillä. Suuremmalla mää-rällä olisin myös voinut saada enemmän kehityskelpoisia ehdotuksia Tyttöjen talolle.

8.3 Tutkimuksen eettisyys

Hyödyllisyys on yksi tutkimusetiikan periaate. Jo aiheen valinta on ratkaisu, jota tutkijan on pohdittava yhteiskunnallisesta näkökulmasta. (Kankkunen & Vehvi-läinen-Julkunen 2013, 218). Tämän tutkimuksen hyödyllisyyttä voidaan perus-tella sillä, että etsiessäni tietoa nuorista isistä, ei tietoa löytynyt paljon. Tämän takia vanhemmuutta ja isyyttä on teoriaosuudessa pääosin tarkasteltu ja sovel-lettu vanhemmista isistä löytyneestä kirjallisuudesta. Tutkimus nuoren isän tuen tarpeesta auttaa sekä Tyttöjen taloa että muita nuorten vanhempien kanssa toimivia, kuten neuvolaa ja perhevalmennusryhmiä, huomioimaan nuoret isät omana ryhmänään. Tätä työtä voi hyödyntää kehitettäessä tukitoimintaa isiä huomioivaan suuntaan.

Tutkimuksen tekeminen ei saa loukata ihmisarvoa eikä kenenkään ihmisen tai ihmisryhmän moraalista arvoa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 212). Tutkimus suoritettiin koskien nuoria äitejä ja isiä. Aihe on arkaluontoinen, koska perhemuoto ei edusta keskiarvoperhettä. Kirjallisuudessa nuorista äideistä käytetään erilaisia nimiä, kuten teiniäiti, ja äitiys saatetaan liittää jonkinlaiseen kes-keneräisyyteen. Toteuttaessani haastatteluita kohtasin äidit avoimin mielin il-man minkäänlaisia yleisiä ennakkokäsityksiä nuoresta vanhemmuudesta.

Hoitotieteellisen tutkimuksen eettisten ohjeiden mukaan tutkimuksen toteuttami-nessa on tärkeää, että tutkimukseen osallistuminen tulee perustua tutkittavan omaan tahtoon ja suostumiseen. Tutkittaville tulee taata heidän yksityisyytensä

suojaaminen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 217–218.) Halukkuus osallistua tutkimukseen oli lähtenyt haastateltavien omasta kiinnostuksesta silloin, kun Tyttöjen Talon ohjaaja oli kysynyt halukkaita. Ketään haastateltavaa en ollut aiemmin tavannut. Sekä ensimmäisessä yhteydenotossa puhelimitse että ennen haastattelua kävin läpi tutkimuksen tarkoituksen, haastattelun sisällön ja haastattelumateriaalin käytön. Haastateltavat olivat tietoisia heidän anonymiteettin säilymisestä ja mahdollisuudesta kieltää materiaalin käyttö myöhemmin näin heidän halutessaan.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkija noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 133). Opinnäytetyön olen toteuttanut näitä toimintatapoja noudattaen. Olen pyrkinyt tarkkaan ja huolelliseen työskentelyyn ja tuonut tutkimustulokset esille totuudenmukaisesti niitä mitenkään muuttamatta.

8.4 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä ja uudenkaltainen haaste. Opinnäytetyöprosessi alkoi sairaanhoitajaopintojen kolmannen vuoden alkaessa. Tällöin opinnäytetyön tekeminen tuntui vaativalta ja pelottavalta, jopa ylitsempääsemättömältä. Ensimmäinen vuosi meni aiheen etsinnän kanssa muiden opiskelukiireiden ohella. Saatuani Tyttöjen talon yhteistyökumppaniksi, alkoi opinnäytetyön aihe hitaasti rajaantua. Alkuperäinen suunnitelma oli tutkia pelkästään äitejä, mutta huomattuani että isiä on tutkittu paljon vähemmän koin mielenkiintoisempana liittää isät tutkimukseen. Lisäksi Tyttöjen Talo toi esille tarpeen kehittää isätöimintää. Lopullisen aiheen rajautuessa prosessi tuntui entistä mielenkiintoisemmalta ja helpommalta. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekemiseen meni kaksi vuotta. Vaikeimmat hetket olivat ehdottomasti tutkimusaiheen rajaamisessa ja kirjoittamisen aloittamisessa.

Opinnäytetyön tekemistä ovat edistäneet opinnäytetyöseminaarit. Seminaareissa saatu tuki auttoi ymmärtämään tutkimusprosessia. Seminaarit myös aikatauluttivat työn edistymistä. Tutkimusprosessi tuntuu nyt loppuvaiheessa paljon selkeämmältä verrattuna alun sekavuuteen. Tutuksi ovat tulleet laadullisen tutkimuksen periaatteet ja tutkijan roolin vaativuus ja haastavuus. Varsinkin tutki-

mustuloksia analysoidessa oppi pohtimaan asioita monista näkökulmista, mutta haasteena oli osata tuoda nämä pohdinnot ilmi. Analysointivaihe olikin tutkimuksen haastavin osuus ja se vei ajateltua enemmän aikaa.

Yhteistyötahon kanssa toimiminen oli uudenlainen kokemus. Opinnäytetyössä yritin parhaani mukaan ottaa huomioon Tyttöjen talon tarpeet tutkimuksen toteuttamiselle. Yhteistyö sujui hyvin ja olen kiitollinen Tyttöjen talolle mahdollisuudesta toteuttaa tutkimus. Tyttöjen talon ohjaaja teki suuren työn hankkiessa haastateltavia myös kesän kynnyksellä.

Opinnäytetyö on suuressa roolissa ottaessani viimeisen askeleen kohti sairaanhoitajuutta. Opinnäytetyö on parhaimmillaan opettanut sitä kypsyyttä, mitä vastuuntuntoiselta sairaanhoitajalta vaaditaan. Opinnäytetyön suurimpia anteja oli, että opin ajattelemaan laaja-alaisemmin tutkimuksen näkökulmasta. Sairaanhoidajan ammatti on näyttöön perustuvaa hoitotyötä ja sairaanhoitajan on osattava tunnistaa toimintansa syyt ja seuraukset. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut ottamaan vastuuta omasta työskentelystä ja tarkastelemaan virheitä.

Sairaanhoidajan terveyden edistämisen osaamiseen kuuluu yksilön ja perheen terveysongelmien ja –uhkien tunnistaminen ja ennakointi. Tärkeää on pyrkiä tukemaan yksilöä ja perhettä ottamaan vastuuta terveyden, voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämisessä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014.) Tämän opinnäytetyöprosessin aikana pohdin paljon sitä, millainen vaikutus vanhemmuuden erilaisella lähtökohdalla voi olla jokaisen perheenjäsenen nykyiseen ja tulevaan elämään. Oli hienoa huomata, että haastatellut nuoret äidit olivat selvästi löytäneet omat voimavaransa vanhemmuudelle. Huolimatta siitä, teenkö tulevaisuudessa työtä äitien ja lasten parissa, opinnäytetyö on opettanut tarkastelemaan asioita niin naisen, miehen kuin lapsenkin näkökulmasta – yksilönä ja perheenjäsenenä. Tätä taitoa voin soveltaa jatkossa missä vain sairaanhoitajan työtä tehdessäni.

8.5 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Haastatteleamalla nuoria äitejä saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin isän rooleista ja isien tuen tarpeesta isyyteen kasvussa. Lisäksi äidit ehdottivat kehitysideoita Tyttöjen Talolle isätoiminnan kehittämiseksi.

Tutkimustulosten perusteella isän rooli perheessä nähtiin tasa-arvoisena ja nykyaikaisena perheenpäänä ja perheen suojelijana. Isät nähtiin tasavertaisina vanhempina äitien rinnalla. Nykyaikaisen isän rooli näkyi haastatteluiden perusteella perheen elämässä. Isän oletettiin osallistuvan lapsen hoitoon samalla tavalla kuin äidin eikä vanhempien välisiä tehtäviä ollut eroteltu. Imetyksen todettiin olevan ainut asia, jota isä ei pysty toteuttamaan. Myös isän elannon hankkijan roolia pidettiin tärkeänä. Isän työssäkäyntiä pidettiin mieluisan perhe-elämän mahdollistajana siitäkin huolimatta, että isän työssäkäynti verotti hänen kotona olemistaan. Isän työssäkäyntiä pidettiin itsestäänselvyytenä nuoren äidin ollessa kotona lapsen kanssa. Jokainen nuori äiti oli miettinyt myös omaa kouluttautumistaan ja töihin paluutaan lapsen ollessa isompi.

Lapsen hoidossa isien toiminta oli äitien kuvausten mukaan epävarmempaa. Äidin rooli oli korostunut ja äidin lapsen kanssa käyttämä aika oli suurempi. Isän osallistuminen lapsen hoitoon oli suoraan verrannollinen siihen, kuinka paljon isä oli läsnä päivittäisessä elämässä. On luontevaa, että äidin rooli lapsen hoidossa on korostunut isän käydessä töissä tai ollessa armeijassa sekä niillä äideillä, joilla lapsen isä ei asu samassa taloudessa. Äidin korostunut rooli voidaan käsittää myös omaksi valinnaksi äidin myöntäessä, että hän päästää isän helpolla. Äitien näkemyksistä nousee esille, että isät voisivat osallistua lapsen hoitoon enemmän. Äidit eivät kuitenkaan kokeneet juurikaan tarvetta ja halua ohjata isää siitä huolimatta, että isien toiminta oli vähäisempää ja huterampaa. Vain yksi äiti toi suoraan esille, että isä voisi olla oma-aloitteisempi isän kysyessä äidiltä lapsen hoitoon liittyvät asiat. Äideille päävastuun ottaminen hoidossa tuntui olevan luonnollista. Mahdollisesti tästä syystä isää ei suoraan kritisoitu hoitoon osallistumisen tavasta eikä heitä ohjailtu. Isän toiminnan epävarmuus voi selittyä tällä äitien luonnollisella tavalla ottaa päävastuu lapsen hoidosta ja sillä että isät olivat suurimman osan päivästä poissa sekä Kaila-Behmin (1997, 67) tutkimuksen mukaan sillä, että vauva saattoi olla isälle uusi asia, jonka hoidosta isällä ei ole tietoa.

Tutkimustulosten mukaan äidit pitivät isän roolia merkittävänä asiana lapsen elämässä. Isän läsnäolo ei silti ollut oleellinen lapsen kasvatuksen kannalta, sillä lapsi voi kasvaa ja pärjätä myös ilman isää. Isän kasvatuksellinen rooli koettiin samanlaisena äidin ja isän parisuhdetilanteesta riippumatta. Äidit, joilla lapsen isä oli vaihtelevasti tai ei ollenkaan mukana lapsensa elämässä, osasivat pohtia isän merkitystä syvällisemmin. Nämä äidit vertasivat kokemuksiaan oman elämänsä esimerkkeihin ja toivat ilmi kokemuksiaan suhteestaan omaan isäänsä.

Tulosten perusteella voidaan päätellä, että isän sitoutuminen parisuhteeseen, yhteinen kokemus lapsen hankinnasta, samanlaiset arvot, oman isän malli ja kokemus vastuunotosta liittyivät merkittäväällä tavalla isäroolin omaksumiseen ja valmiuteen isäksi. Isyyteen sitoutuminen oli hankalaa niillä isillä, jotka eivät olleet lapsen äidin kanssa parisuhteessa raskauden alkaessa ja nuoruuden psyykinen kehitys oli vielä kesken. Lapsen isän kanssa parisuhteessa elävät äidit kokivat isien saaneen viettää nuoruuteen kuuluvaa vapautta tarpeeksi ja isien omaavan samanlaiset arvot kasvatustilanteissa. Parisuhteeseen sitoutuminen oli molemmilla parisuhteessa elävillä vanhemmilla itsestäänselvää siitä huolimatta, että toinen suhde oli kestänyt raskauden alkaessa vasta muutaman kuukauden.

Kaikkien nuorten äitien haastatteluissa korostuivat parisuhteen ja perheen tärkeys vanhemmuuden tukemisessa. Laaja perhepiiri auttoi nuorta perhettä tarjoamalla tukea, neuvoja ja hoidollista apua. Perheen tärkeys korostui varsinkin niillä, joilla isä ei ollut lapsen jokapäiväisessä arjessa mukana. Perheen tarjoama apu oli merkittävässä roolissa äidin jaksamisessa. Näiden äitien kohdalla kasvatuksellinen rooli ulottui äitiyden ja isyyden ulkopuolelle, sillä äidin oma isä koettiin tärkeäksi isähahmoksi lapsen kasvussa ja kehityksessä. Myös äidin uuden parisuhteen tuoma sosiaalisen isän malli koettiin jopa merkittävämmäksi kuin biologinen isyys.

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että vertaisryhmätoimintaa olisi syytä kehittää isää huomioivaan suuntaan. Isyyteen kasvua ja siihen sitoutumis-

ta pystytään tukemaan mahdollistamalla isille samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien isien kohtaaminen ja tarjoamalla isille tiedollista tukea. Isien tarvetta tiedonsaantiin voidaan perustella sillä, että isät eivät olleet aktiivisia hankkimaan tietoa ja neuvolakäynteihin osallistuminen vaihteli isien välillä. Lisäksi äidit kokivat isien toiminnan lapsen hoidossa epävarmaksi eikä isillä ollut juurikaan kokemusta lapsista omasta lähipiiristään.

Äitien mukaan isien hakeutuminen mukaan vertaistukitoimintaan on heikkoa nuoren iän ja ennakkoluulojen takia. Osallistuminen vertaisryhmiin koettiin huonoksi myös niillä isillä, jotka ovat sitoutuneet isyyteen. Tutkimuksen perusteella vertaistukitoiminta kannattaisi suunnata koskevan koko perhettä yhdessä. Näin pystytään madaltamaan isien kynnystä osallistua toimintaan. Samalla kun vanhemmat saavat tukea ja tietoa, yhdistää toiminta myös koko perhettä. Äidit kokivat, että ryhmästä olisi hyötyä sen jälkeen kun lapsi on syntynyt, jotta isä voi konkreettisesti harjoitella vauvan hoitoa ja vastavuoroisen siteen luomista.

Tutkimus tehtiin äidin näkökulmasta, mikä ei anna tutkimustuloksia isien omista käsityksistä ja kokemuksista isän roolista ja tuen tarpeesta. Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tutkia kuinka nuori isä itse kokee nämä asiat. Tällä pystytään saamaan isien todellinen ääni esiin. Toisena jatkotutkimusaiheena voitaisiin tutkia tarkemmin niitä tekijöitä, mitkä vaikuttavat nuoren isän isyyteen sitoutumiseen. Molemmissa jatkotutkimusaiheissa voisi huomioida suuremmis- sa määrin ne isät, joilla isyyteen kasvu on helpompaa ja ne, joille se on vaikeampaa.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti A. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.
- Bardy, Marjatta 2002. Mistä vanhemmuus tehdään? Teoksessa Laura Kolbe & Katriina Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Tammi. 35–52.
- Broberg, Mari & Tähtinen, Juhani 2009. Perheen toimivuus ja vanhemmuus yksinhuoltajaperheissä. Teoksessa Katja Forssén, Anita Haataja & Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Väestötutkimuslaitos. Tutkimuksia D 50/2009. Helsinki: Väestöliitto. 154–169.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014. Sairaanhoidajan kompetenssit eli osaamisvaatimukset. Tiedosto.
- Ervasti, Antti 2012. Nuoret isät jäävät vähälle huomiolle. Nuorisotutkimuksen verkkokanava. Viitattu 21.11.2014.
[http://www.kommentti.fi/kolumnit/nuoret-isät-jäävät-vähälle-huomiolle](http://www.kommentti.fi/kolumnit/nuoret-isat-jaavät-vähälle-huomiolle).
- Halme, Nina 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo: Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.
- Halonen, Miila & Apter, Dan 2010. Teiniraskauden ja -äitiyden moninaiset haasteet. Huulikiilteestä housuvaippoihin. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 8/2010. 881–887.
- Hellsten, Tommy 1999. Vanhemmuus – vastuullista vallankäyttöä. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kaila-Behm, Arja 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Kuopio: Kuopion yliopisto.

- Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: SanomaPro.
- Kauhanen, Saija 1998. Kohti uudenlaista isyyttä. Haastattelututkimus pienten lasten isien isyykokemuksista. Yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitos. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kekkonen, Marjatta 2001. Vanhemmuuden roolikartta ja elämäkerrallisuus. Teoksessa Mari Rautiainen (toim.) Vanhemmuuden roolikartta. Syvennä ja sovelle. Käyttäjän opas 2. Helsinki: Suomen kuntaliitto. 97–101.
- Kelhä, Minna 2008. Äitiys, luokka ja ikä. Teoksessa Tarja Tolonen (toim.) Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli. Nuorisotutkimusverkosto. Tampere: Vastapaino. 82–100.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityspsykologia – Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Latvala, Eila & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Sirpa Jänhonen & Merja Nikkonen (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY. 21–43.
- Lehti, Venla 2013. Nuoren vanhemmaksi tulemistä ja raskaudenkeskeytystä ennustavat lapsuusiän tekijät. Väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.
- Mesiäislehto-Soukka, Helinä. 2005. Perheenlisäys isien kokemana – Fenomenologinen tutkimus. Väitöskirja. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Oulu: Oulun yliopisto.
- Mykkänen, Johanna 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Väitöskirja. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Niemelä, Anna 2005. Nuorena äidiksi – vauhdilla aikuisuuteen? Teoksessa Sinikka Aapola & Kaisa Ketokivi (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 169–195.
- Paajanen, Pirjo 2005. Eri teitä vanhemmuuteen – kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta. Perhebarometri 2005. Helsinki: Väestöliitto
- Paajanen, Pirjo 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Helsinki: Väestöliitto.

- Paavilainen, Eija; Korkiamäki, Kirsi; Porthan, Leea & Ijäs, Maija-Liisa 2006. Äitien ja isien tarvitseman tuen kehittäminen. *Sairaanhoitaja* 4/2006. 19–21.
- Paavilainen, Riitta 2003. Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Äitien ja isien kokemuksia raskaudesta ja äitiyshuollosta. Väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Rautiainen, Mari 2001. Vanhemmuuden roolit ja varhainen vuorovaikutus (0-2 vuotta). Teoksessa Mari Rautiainen (toim.) Vanhemmuuden roolikartta. Syvennä ja sovela. Käyttäjän opas 2. Helsinki: Suomen kuntaliitto. 17–23.
- Sinkkonen, Jari 2003. Lapsen varhainen isäsuhde. Teoksessa Pirkko Niemelä, Pirkko Siltala & Tuula Tamminen (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY. 261–267.
- Sinkkonen, Jari 2011. Lapsen ja isän varhainen suhde. Teoksessa Jari Sinkkonen & Mirjam Kalland (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro. 115–124.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:14. Helsinki.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:24. Helsinki.
- Säävälä, Hannu; Keinänen, Eero & Vainio, Jari 2001. Isä neuvolassa – työvälineitä ja ajatuksia vauvaa odottavien ja hoitavien isien kanssa työskenteleville. Helsinki: Tasa-arvoasian neuvottelukunta.
- THL 2013. Perinataalitalasto – synnyttäjät, synnytykset ja vastasyntyneet 2013. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Tilastoraportti 23/2014.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tyttöjen Talo i.a. Avoin toiminta ja ryhmät. Viitattu 7.5.2014.
<http://www.tyttojentalo.fi/avoin-toiminta-ja-ryhmat>
- Tyttöjen Talo Nuoret äidit -toiminta. Esite.
- Tyttöjen talon toimintakertomus 2013. Tiedosto.

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta 2001. Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. ETENE-julkaisuja 1. Sosiaali- ja terveysministeriö.

LIITE: Teemahaastattelurunko

HAASTATTELUTEEMAT

TAUSTATIEDOT HAASTATELTAVISTA

- Ikä
- Parisuhde- ja perhetilanne
- Lapsen ikä
- Yleistä vanhemmuudesta ja raskaaksitulemisesta

ISYYS

- Miten isä otti tiedon raskaudesta?
- Oliko isä valmis isäksi ja miten tämä näkyi konkreettisesti?
- Onko isä kokenut jääneensä paitsi joistakin nuoruuden kokemuksista?
- Millaisia haasteita koet isän kokeneen nuorena isänä?

ISÄROOLI

- Mitä isä tekee lapsen kanssa? Huom. jos poissaoleva isä
- Miten tärkeäksi koet isän roolin lapsesi elämässä?
- Miten isä osallistuu arjessa lapsen hoitoon?
- Miten isä osallistuu perhe-elämään, jos poissaoleva isä?
- Miltä ensimmäiset viikot vauvan kanssa tuntuivat isän näkökulmasta?

ISÄ KASVATTAJANA

- Mitä toivot lapsen isältä lapsen hoidossa?
- Mitä mielestäsi isä pystyy antamaan lapselle lapsenkasvatuksessa?
- Onko biologisella isyydellä merkitystä lapsen kasvatukseen? Miten?
- Koetko isän kasvatuksen eroavan lapsen sukupuolen mukaan? Miten?

ISÄN TUEN TARVE

- Miten isä oli huomioitu neuvolassa?
- Mistä ja miten isä hankki tietoa raskausaikana?
- Oletko havainnut, että isä tarvitsisi tietoa enemmän tietyistä asioista?
- Miten se on näkynyt arkielämässä ja lapsen hoidossa?

- Miten sinun saamasi tuki äitiryhmästä on auttanut arjessa lapsen kanssa?
- Oletko kertonut isälle mitä olet ryhmästä oppinut?
- Mitä isä ajattelee Tyttöjen Talon ryhmätoiminnasta?
- Pitäisikö Tyttöjen Talolla olla mielestäsi ryhmä, jossa isät olisivat mukana?
- Miten isä voisi hyötyä ryhmätoiminnasta?
- Miten Tyttöjen Talo voisi saada isiä ryhmätoimintaan mukaan?
- Olisiko mielestäsi mukavaa jos isä olisi mukana yhdessä sinun ja lapsen kanssa ryhmässä?